

PREMLČACIE LEHOTY: BARIÉRY PRE ÚSPEŠNÉ STÍHANIE KORUPCIE?

Analýza legislatívy na Slovensku,
stav v Európskej únii a hlavné odporúčania

PREMLČACIE LEHOTY: BARIÉRY PRE ÚSPEŠNÉ STÍHANIE KORUPCIE?

Analýza legislatívy na Slovensku, stav v Európskej únii a hlavné odporúčania

Publikácia je súčasťou projektu: Countdown to Impunity: Corruption-related Statutes of Limitations in the EU

Autori publikácie:

1. kapitola: Pavel Nechala, recenzent: Vladimír Pirošík
2. kapitola: vybrané kapitoly z publikácie Timed Out: Statutes of Limitations and Prosecuting Corruption in EU Countries, Berlin: Transparency International, 2010

© Transparency International Slovensko, Bratislava, december 2010
Všetky práva vyhradené.

Transparency International Slovensko
Bajkalská 25, 827 18 Bratislava 212
tel./fax: 02/ 5341 7207
www.transparency.sk, tis@transparency.sk

Vydané s podporou Generálneho riaditeľstva pre vnútorné záležitosti Európskej komisie v rámci programu Prevencia a boj proti zločinu. Táto publikácia odráža výhradne stanoviská autorov a Európska komisia nenesie žiadnu zodpovednosť za akékoľvek využitie informácií uvedených v tejto publikácii.

Pre Transparency International Slovensko vydal: Adin, s.r.o.

ISBN 978-80-89244-78-2

TRANSPARENCY
INTERNATIONAL
SLOVENSKO

PREMLČACIE LEHOTY: BARIÉRY PRE ÚSPEŠNÉ STÍHANIE KORUPCIE?

Analýza legislatívy na Slovensku,
stav v Európskej únii a hlavné odporúčania

Bratislava
december 2010

Vydané s podporou Generálneho riaditeľstva pre vnútorné záležitosti Európskej komisie

Transparency International Slovensko (TIS) je mimovládna organizácia presadzujúca otvorenosť verejného sektora. Verí, že transparentnosť je prejavom zodpovedného rozhodovania a umožňuje jeho efektívnu kontrolu. Na Slovensku pôsobí od roku 1998 a je jednou z 90 národných pobočiek celosvetového hnutia Transparency International.

OBSAH

1. PREMLČANIE TRESTNÉHO STÍHANIA TRESTNÝCH ČINOV KORUPCIE NA SLOVENSKU	6
1.1 Prehľad špecifických pravidiel a premlčacích lehôt pri trestných činoch korupcie	7
1.2 Stručný prehľad implementácie premlčania trestného stíhania trestných činov korupcie	22
1.3 Zhrnutie - slabé stránky a odporúčania	26
1.4 Použité zdroje	28
2. STAV PREMLČANIA TRESTNÝCH STÍHANÍ TRESTNÝCH ČINOV KORUPCIE V ČLENSKÝCH KRAJINÁCH EURÓPSKEJ ÚNIE – HLAVNÉ ZISTENIA A ODPORÚČANIA.....	39
2.1 Hlavné zistenia a odporúčania.....	39
2.2 Slabé stránky a príklady dobrej praxe	47

ZOZNAM TABULIEK, PRÍLOH A RÁMCOV

Tabuľka č. 1: Prehľad typov trestných činov, ich ukotvenia v legislatíve a dĺžka premlčacích lehôt.....	11
Tabuľka č. 2: Prehľad zastavených trestných činov v predsúdnom konaní 2006 – 2009	23
Tabuľka č. 3: Štatistika trestných činov.....	24
Príloha č. 1: Definície trestných činov súvisiacich s korupciou.....	30
Príloha č. 2: Blog J. Šáteka – Vláda slovenskej finančnej oligarchie	36
Rámec č. 1: Tangentopoli – ukázkový príklad vplyvu premlčacej lehoty na výkon protikorupčnej legislatívy	40
Rámec č. 2: Beztrnosť z dôvodu uplynutia premlčacej lehoty.....	41
Rámec č. 3: Zastavenie vyšetrovania švédskej korupčnej kauzy z dôvodu uplynutia premlčacej lehoty.....	41
Rámec č. 4: Vplyv závažnosti trestného činu na dĺžku premlčacej lehoty.....	44
Rámec č. 5: Dôležitosť evidencie údajov pri tvorbe reforiem	45
Rámec č. 6: Krajiny, v ktorých imunita nie je dôvodom na pozastavenie či prerušenie premlčacej lehoty	49
Rámec č. 7: Krajiny, v ktorých VPP nie je dôvodom na pozastavenie premlčacej lehoty	50
Rámec č. 8: Mechanizmy, ktoré spomaľujú odhalenie korupcie a trestných činov spojených s korupciou – niektoré príklady z členských štátov EÚ	51

1. PREMLČANIE TRESTNÉHO STÍHANIA TRESTNÝCH ČINOV KORUPCIE NA SLOVENSKU

Hodnotiaca správa

Pavel Nechala

Premlčanie trestného stíhania trestných činov korupcie nie je z pohľadu právnej úpravy a skúsenosti orgánov aplikujúcich právo problematické. Nespokojnosť občanov s riešením korupčných škandálov má svoje príčiny skôr v iných oblastiach. Ide predovšetkým o nízku dôveru občanov v orgány činné v trestnom konaní a z toho vyplývajúca neochota oznamovať trestné činy. Ďalšou príčinou je skončenie politicky citlivých káuz oslobodzujúcimi rozsudkami pre páchatel'ov, pričom odôvodnenie týchto rozhodnutí nie je pre verejnosť dostatočne presvedčivé.

Až pri podrobnej analýze a konfrontovaním právnej úpravy so zmenami v politickom vedení štátu sa objavujú niektoré nedostatky. Tieto nedostatky sa môžu naplno prejaviť v kauze spájanej s predsedom vlády SR Robertom Ficom. Zverejnené informácie vytvárajú podozrenie, že strana Smer-SD, ktorú vedie Robert Fico, predávala miesta na kandidátke do volieb 2002. Právna kvalifikácia tohto konania neumožňuje dlhšiu premlčaciu dobu ako päť rokov, pričom spočívanie premlčacej doby nerieši otázku predĺženia premlčacej doby pri výkone funkcie člena vlády. Tento prípad je zatiaľ iba na svojom začiatku a až jeho riešenie môže vyvolať aj potrebu úpravy dôvodov spočívania premlčania alebo úpravy právnej definície trestných činov súvisiacich s korupciou.

Jednotlivým detailom právnej úpravy premlčania ako aj skúseností z jeho uplatňovaním v praxi prináša nasledovný text.

1.1 Prehľad špecifických pravidiel a premlčacích lehôt pri trestných činoch korupcie

1.1.1 Všeobecná právna regulácia premlčania trestného stíhania

Premlčanie je jedným z dôvodov zániku trestnosti a trestu, ku ktorému dochádza uplynutím stanovenej premlčacej doby, ak nedošlo zo zákonom stanovených dôvodov k jej prerušeniu alebo neplynutiu. Trestný zákon rozoznáva premlčanie trestného stíhania a premlčanie trestu. Predmetom tejto analýzy je výhradne premlčanie trestného stíhania.

Premlčanie trestných činov je upravené Trestným zákonom¹, pričom trestnosť niektorých trestných činov **nezaniká ani uplynutím premlčacej doby**. Ide o trestné činy proti mieru, proti ľudskosti a trestné činy vojnové, trestné činy proti mieru a ľudskosti², medzi ktoré trestné činy súvisiace s korupciou nepatria.

Premlčacia doba **začína plynúť** od okamihu keď došlo k dokonaniu trestného činu. Pri pokračovacích a trvácich trestných činoch, pri ktorých sa dokonanie časovo nekryje s dokonaním trestného činu, premlčacia doba začína plynúť až od okamihu, keď bol trestný čin dokonaný. Pri pokračovacích trestných činoch je trestný čin dokonaný, keď sa vykonal posledný útok (čiastkový akt). Pri dokonaných trestných činoch nemôže premlčacia doba uplynúť skôr, než nastane následok trestného činu.³

Trestné činy súvisiace s korupciou môžu byť spáchané aj ako pokračovacie trestné činy, mimo iného ak majú jednotiaci zámer. Jednotlivé korupčné akty musia spolu objektívne súvisieť (napríklad v rovnakom časovom období, rovnaký motív páchatel'a).

¹ Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov

² Tzn. tieto trestné činy: Ohrozenie mieru (§ 417), Genocídium (§ 418), Terorizmus a niektoré formy účasti na terorizme (§ 419), Mučenie a iné neľudské alebo kruté zaobchádzanie (§ 420), Výroba extrémistických materiálov (§ 422a), Rozširovanie extrémistických materiálov (§ 422b), Prechovávanie extrémistických materiálov (§ 422c), Podnecovanie, hanobenie a vyhrážanie osobám pre ich príslušnosť k niektorej rase, národu, národnosti, farbe pleti, etnickej skupine alebo pôvodu rodu (§ 424a), Neľudskosť (§ 425), Používanie zakázaného bojového prostriedku a nedovolené vedenie boja (§ 426), Plienenie v priestore vojnových operácií (§ 427), Zneužívanie medzinárodne uznávaných označení a štátnych znakov (§ 428), Útok proti parlamentárovi (§ 429), Zneužitie rekviračného práva (§ 430), Vojnová krutosť (§ 431), Perzekúcia obyvateľstva (§ 432), Vojnové bezprávie (§ 433), Ohrozenie kultúrnych hodnôt (§ 434)

³ Samaš O, Stiffel H., Toman P.: Trestný zákon Stručný komentár, Iura edition, 2006

V tomto smere treba pripomenúť, že Trestný zákon síce vôbec nestanovuje okamih, od ktorého začína plynúť premlčacia doba (je chybou, že zákonodarca opomenul v novom Trestnom zákone upraviť takú podstatnú otázku), avšak súdna prax a právna veda vychádzajú z názoru, že premlčacia doba začína plynúť od spáchania trestného činu, teda od okamihu, kedy bol trestný čin dokonaný, respektíve v prípade pokračujúcich, trvajúcich a hromadných trestných činov od okamihu, kedy bola trestná činnosť dokončená. Rozhodná je doba ukončenia konania, avšak pokiaľ je znakom skutkovej podstaty účinnok, prípadne ťažší účinnok, potom premlčacia doba začína bežať od vzniku účinku alebo ťažšieho účinku. Pri počítaní premlčacej doby je pritom potrebné vychádzať zo znenia ustanovenia § 136 Trestného zákona⁴ s tým, že premlčacia doba začne plynúť nasledujúceho dňa po tom, kedy nastala udalosť významná pre jej začiatok.⁵

K právny následkom uplynutia premlčacej doby dôjde iba v prípade, ak plynutie premlčacej doby nebolo prerušené.

Premlčanie trestného stíhania **sa prerušuje**

- a) vznesením obvinenia pre trestný čin, o ktorého premlčanie ide, ako aj po ňom nasledujúcimi úkonmi orgánu činného v trestnom konaní, sudcu pre prípravné konanie alebo súdu smerujúcimi k trestnému stíhaniu páchateľa, alebo
- b) ak páchateľ spáchal v premlčacej dobe úmyselný trestný čin.

Prerušením premlčania sa začína plynúť nová premlčacia doba od začiatku.

Premlčacia doba trestného stíhania sa nepovažuje za prerušenú ani v prípade, ak sa do účinnosti nového Trestného zákona⁶ obvinený spáchal miernejší trestný čin než ten, o ktorého premlčanie ide.⁷

Ad a/: Dikciu zákona je potrebné vykladať tak, že vznesenie obvinenia sa musí týkať toho istého skutku, o akom je následne meritórne rozhodované. Vyplýva to z toho, že podstatou uznesenia o vznesení obvinenia (ako aj celého trestného stíhania) je opis skutku, ktorý síce vykazuje znaky skutkovej podstaty trestného činu, avšak, na rozdiel od právnej kvalifikácie, sa totožnosť skutku nemôže zmeniť počas celého trestného

⁴ § 136 Trestného zákona: Kde tento zákon spája s uplynutím určitej lehoty počítanej na dni nejaký účinnok, nezapočítava sa do nej deň, keď nastala právna skutočnosť určujúca jej začiatok.

⁵ Šamko, P.: Prerušenie premlčania trestného stíhania. *Justičná revue*, 58, 2006, č. 11, s. 1599 – 1610.

⁶ Nový trestný zákon účinný od 1. 1. 2006.

⁷ Samaš O, Stiffel H., Toman P.: *Trestný zákon* Stručný komentár, Iura edition, 2006

stíhaní (skutok sa môže rôznym spôsobom upravovať, ale totožnosť konania, prípadne totožnosť následku musí zostať zachovaná). To, že podstatným pre prerušenie plynutia premlčacej doby trestného stíhaní je vznesenie obvinenia pre konkrétny skutok a nie pre konkrétny trestný čin, možno teda vyvodiť z toho, že Trestný poriadok umožňuje zmeniť právnu kvalifikáciu počas celého trestného stíhaní a preto nemožno vidieť prekážku prerušenia premlčania len v zmene právnej kvalifikácie. V opačnom prípade by bolo potrebné vznieť obvinenie vždy, keď dôjde k zmene právnej kvalifikácie, aby sa tak prerušilo plynutie premlčacej doby konkrétneho trestného činu.⁸

Z hľadiska procesno-právneho sa podľa § 10 ods. 15 Trestného poriadku každý jeden čiastkový skutok pokračujúceho trestného činu považuje za samostatný skutok, a preto ustanovenie o vznesení obvinenia vyžaduje, aby bolo uznesením vznesené obvinenie za každý jeden čiastkový skutok pokračujúceho trestného činu. Vzhľadom na to je potrebné, aby za všetky čiastkové útoky bolo vznesené obvinenie v priebehu plynutia premlčacej doby, ktorá sa (ako už bolo uvedené vyššie) počíta od okamihu, kedy bola pokračujúca trestná činnosť dokončená. Vznesenie obvinenia pre jeden čiastkový skutok teda neprerušuje plynutie premlčacej doby pre druhý čiastkový skutok.⁹

Okrem samotného vznesenia obvinenia prerušujú plynutie premlčacej doby aj úkony¹⁰ orgánov činných v trestnom konaní a súdu, ktoré časovo nasledujú po vznesení obvinenia (vyplýva to z použitých slov „po ňom nasledujúcimi úkonmi“), z čoho je zrejmé, že úkony vykonané pred vznesením obvinenia nespôsobujú prerušenie premlčania (prerušenie premlčania teda nespôsobuje vydanie uznesenia o začatí trestného stíhaní a ani úkony od začatia trestného stíhaní do vznesenia obvinenia).¹¹

⁸ Šamko, P.: Prerušenie premlčania trestného stíhaní. *Justičná revue*, 58, 2006, č. 11, s. 1599 – 1610.

⁹ Šamko, P.: Prerušenie premlčania trestného stíhaní. *Justičná revue*, 58, 2006, č. 11, s. 1599 – 1610.

¹⁰ Úkony, ktoré spôsobujú prerušenie premlčania, musia nasledovať nielen časovo po vznesení obvinenia, ale zároveň musia aj smerovať k trestnému stíhaní páchateľa, pričom musí ísť o úkony vykonané v zmysle ustanovení Trestného poriadku (úkony vykonané napríklad podľa zákona o policajnom zbore by neprerušovali plynutie premlčacej doby). Za úkony, ktoré smerujú k trestnému stíhaní páchateľa, sa v praxi považujú napríklad predvolanie alebo predvedenie obvineného, výsluch obvineného, návrh prokurátora na vydanie príkazu na zatknutie obvineného, príkaz na zatknutie obvineného, konfrontácia s obvineným, rekonštrukcia, vyšetrovací pokus, vydanie uznesenia o pribratí znalcov na vyšetrovanie duševného stavu obvineného, obžaloba, trestný rozkaz, uznesenie o zastavení trestného stíhaní obvineného, uznesenie o predložení vecí k rozhodnutiu o príslušnosti súdu, uznesenie o odňatí a prikázaní vecí, uznesenie o spojení vecí, uznesenie o vylúčení obvineného na samostatné konanie a podobne.

¹¹ Šamko, P.: Prerušenie premlčania trestného stíhaní. *Justičná revue*, 58, 2006, č. 11, s. 1599 – 1610.

Ad b/): Podstatným pre prerušenie premlčania je teda len spáchanie nového úmyselného trestného činu počas plynutia premlčacej doby (v takom prípade sa preruší plynutie premlčacej doby vždy), a je bezvýznamné, či tento nový trestný čin je prísnejší, rovnako prísny alebo miernejší ako trestný čin, o premlčanie ktorého ide. Na druhej strane spáchanie nedbanlivostného trestného činu nespôsobí prerušenie premlčania nikdy, a to ani vtedy, ak ide o prísnejší trestný čin ako ten, o premlčanie ktorého ide.¹²

Dĺžka premlčacej doby je definovaná v závislosti od závažnosti spáchaného trestného činu. Právny poriadok Slovenskej republiky nepozná absolútnu dĺžku premlčania. Taktiež nie je upravená špeciálna premlčacia doba pre vyšetrovanie alebo vznesenie obvinenia.

Trestnosť činu zaniká uplynutím premlčacej doby, ktorá je:

- a) tridsať rokov, ak ide o zločin, za ktorý tento zákon dovoľuje uložiť trest odňatia slobody na doživotie,
- b) dvadsať rokov, ak ide o zločin, za ktorý tento zákon v osobitnej časti dovoľuje uložiť trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby najmenej desať rokov,
- c) desať rokov, ak ide o ostatné zločiny,
- d) päť rokov, ak ide o prečin, za ktorý tento zákon v osobitnej časti dovoľuje uložiť trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby najmenej tri roky,
- e) tri roky pri ostatných prečinoch.¹³

Použitím vyššie uvedených pravidiel vypočítame dĺžku premlčacej doby pre trestné činy súvisiace s korupciou tak ako je uvedené v nasledujúcej tabuľke.

¹² Šamko, P.: Prerušenie premlčania trestného stíhanie. *Justičná revue*, 58, 2006, č. 11, s. 1599 – 1610.

¹³ § 11 Trestného zákona: Zločin je úmyselný trestný čin, za ktorý tento zákon v osobitnej časti ustanovuje trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby prevyšujúcou päť rokov. O zločin ide aj vtedy, ak v prísnejšej skutkovej podstate prečinu spáchaného úmyselne je ustanovená horná hranica trestnej sadzby prevyšujúca päť rokov.

§ 10 Trestného zákona: Prečin je trestný čin spáchaný z nedbanlivosti alebo úmyselný trestný čin, za ktorý tento zákon v osobitnej časti ustanovuje trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby neprevyšujúcou päť rokov.

Tabuľka č. 1: Prehľad typov trestných činov, ich ukotvenia v legislatíve a dĺžka premlčacích lehôt

Trestný čin	Legislatíva	Premčacie lehoty do skončenia trestného stíhania
trestný čin prijímania úplatku	§ 328 - § 331 Trestného zákona	5 rokov - § 328 ods. 1;
		10 rokov - § 328 ods. 2; § 329 ods. 1;
		20 rokov - § 328 ods. 3; § 329 ods. 2; § 328 ods. 3; § 330 ods. 1; § 330 ods. 2; § 331 ods. 1; § 331 ods. 2
trestný čin podplácania	§ 332 - § 335 Trestného zákona	5 rokov - § 332 ods. 1; § 332 ods. 2; § 333 ods. 1; § 333 ods. 2; § 334 ods. 1; § 335 ods. 1
		20 rokov - § 332 ods. 3; § 333 ods. 3; § 334 ods. 2; § 335 ods. 2
trestný čin nepriamej korupcie	§ 336 Trestného zákona	3 roky - § 336 ods. 2
		5 rokov - § 336 ods. 1
trestný čin sprenevery	§ 213 Trestného zákona	3 roky - § 213 ods. 1
		5 rokov - § 213 ods. 2
		20 rokov - § 213 ods. 3, § 213 ods. 4
trestný čin zneužívania právomoci verejného činiteľa	§ 326 Trestného zákona	5 rokov - § 326 ods. 1
		20 rokov - § 326 ods. 2; § 326 ods. 3; § 326 ods. 4
trestný čin zasahovania do nezávislosti súdu	§ 342 Trestného zákona	10 rokov - § 342 ods. 1; § 342 ods. 2
		20 rokov - § 342 ods. 3
trestný čin marenia spravodlivosti	§ 344 Trestného zákona	10 rokov - 344 ods. 1; § 344 ods. 2;
trestný čin legalizácie príjmu z trestnej činnosti	§ 233 a § 234 Trestného zákona	5 rokov - § 233 ods. 1;
		10 rokov - § 233 ods. 2; § 234 ods. 1
		20 rokov - § 233 ods. 3; § 233 ods. 4

Predĺženie plynutia premlčacej doby rozhodnutím súdu na základe žiadosti vyšetrovacích orgánov nie je v právnom poriadku Slovenskej republiky možné.

Na druhej strane môže dôjsť k **spočítaniu plynutia premlčacej doby**, teda určitá zákonom stanovená doba sa do celkovej premlčacej doby nezapočítava.

Do premlčacej doby sa nezapočítava

- a) doba, po ktorú nebolo možné páchatel'a postaviť pred súd pre zákonnú prekážku,
- b) doba, po ktorú sa páchatel' zdržiaval v cudzine s úmyslom vyhnúť sa trestnému stíhaniu,
- c) skúšobná doba podmieneného zastavenia trestného stíhania,
- d) doba, po ktorú bolo dočasne odložené vznesenie obvinenia, alebo
- e) doba, po ktorú bolo prerušené trestné stíhanie.

Zákonnou prekážkou je napríklad imunita poslancov parlamentu.

Podľa čl. 78 ods. 3 prvá veta Ústavy SR: „Poslanca nemožno trestne ani disciplinárne stíhať, ani vziať do väzby bez súhlasu Národnej rady Slovenskej republiky.“ Predmetom úpravy tejto ústavnej normy je procesná exempcia v trestnom konaní. Právnym účinkom úpravy čl. 78 ods. 3 je podmienenie uplatnenia právomoci príslušného orgánu činného v trestnom konaní súhlasom parlamentu s prípadným odkladom zodpovednosti poslanca Národnej rady SR na čas, keď prestane vykonávať poslancský mandát. Citovanou ústavnou normou sa poslancovi umožňuje dočasná ochrana pred trestným stíhaním a pred vzatím do väzby bez súhlasu Národnej rady Slovenskej republiky. Poslancovi sa nepriznáva beztrestnosť. Priznáva sa mu iba právo, aby Národná rada SR rozhodla o odklade začatia trestného stíhania proti osobe poslanca, ale nevylučuje sa jeho trestné stíhanie ani počas výkonu mandátu.¹⁴

1.1.2 Ďalšie ustanovenia, ktoré by mohli ovplyvniť dĺžku trestného konania (napr. ukončenie trestného konania z dôvodu neprimeraných prieťahov v konaní, obmedzená dĺžka predprípravného konania)

Právny poriadok neobsahuje iné ustanovenia, ktoré by mali vplyv na dĺžku alebo plynutie premlčacej doby. Prípadné prieťahy v konaní sú dôvodom na samostatné konanie na Ústavnom súde SR alebo Európskom súde pre ľudské práva v Štrasburgu.

1.1.3 Definície trestných činov korupcie a aplikovateľné sankcie

Definície trestných činov súvisiacich s korupciou, ktoré boli sledované v tejto analýze sú presne uvedené vrátane kvalifikovaných skutkových podstát v Prílohe č. 1. V tejto časti predstavíme iba základné definície týchto trestných činov.

¹⁴ Drgonec J.: Ústava Slovenskej republiky Komentár 2. Vydanie, Heuréka, 2007

Trestný čin **prijímania úplatku** spácha ten kto priamo alebo cez sprostredkovateľa pre seba alebo pre inú osobu prijme, žiada alebo si dá sľúbiť úplatok, aby konal alebo sa zdržal konania tak, že poruší svoje povinnosti vyplývajúce zo zamestnania, povolania, postavenia alebo funkcie. Potrestá sa odňatím slobody na dva roky až päť rokov.

Trestný čin **podplácania** spácha ten kto priamo alebo cez sprostredkovateľa sľúbi, ponúkne alebo poskytne úplatok inému, aby konal alebo sa zdržal konania tak, že poruší svoje povinnosti vyplývajúce zo zamestnania, povolania, postavenia alebo funkcie, alebo z tohto dôvodu priamo alebo cez sprostredkovateľa sľúbi, ponúkne alebo poskytne úplatok inej osobe, potrestá sa odňatím slobody až na tri roky.

Trestný čin **nepriamej korupcie** spácha ten kto priamo alebo cez sprostredkovateľa pre seba alebo pre inú osobu prijme, žiada alebo dá si sľúbiť úplatok za to, že bude svojím vplyvom pôsobiť na výkon právomoci osoby uvedenej v § 328, § 329, § 330 alebo § 331, alebo za to, že tak už urobil, potrestá sa odňatím slobody až na tri roky.

Kto si prisvojí cudziu vec, ktorá mu bola zverená, a spôsobí tak na cudzom majetku škodu malú, potrestá sa odňatím slobody až na dva roky. Taktó je definovaná **sprenevera**.

Trestný čin **zneužívania právomoci verejného činiteľa** je definovaný nasledovne:

Verejný činiteľ, ktorý v úmysle spôsobí inému škodu alebo zadovážiť sebe alebo inému neoprávnený prospech,

- a) vykonáva svoju právomoc spôsobom odporujúcim zákonu,
- b) prekročí svoju právomoc, alebo
- c) nesplní povinnosť vyplývajúcu z jeho právomoci alebo z rozhodnutia súdu, potrestá sa odňatím slobody na dva roky až päť rokov.

Trestný čin **zasahovania do nezávislosti súdu** spácha ten kto pôsobí na sudcu, aby nesplnil svoju povinnosť v konaní pred súdom, alebo kto koná v úmysle zmať práva účastníkov súdneho konania alebo obvineného na zákonného sudcu, potrestá sa odňatím slobody na jeden rok až šesť rokov.

Trestný čin **marenia spravodlivosti** je definovaný:

Kto v konaní pred súdom alebo v trestnom konaní

- a) predloží dôkaz, o ktorom vie, že je sfaľovaný alebo pozmenený, na účel použiť ho ako pravý,
- b) faľšuje, pozmení alebo marí dôkaz, alebo bráni v získaní dôkazu,
- c) marí alebo bráni prítomnosti alebo výpovedi strany trestného konania, účastníka súdneho konania, svedka, znalca, tlmočníka alebo prekladateľa, alebo

- d) použije násilie, hrozbu násilia alebo hrozbu inej ťažkej ujmy, alebo sľúbi, ponúkne, alebo poskytne neoprávnenú výhodu, aby pôsobil na stranu trestného konania, účastníka súdneho konania, svedka, znalca, tlmočníka, prekladateľa alebo na orgán činný v trestnom konaní, potrestá sa odňatím slobody na jeden rok až šesť rokov.

Trestný čin **legalizácie príjmu z trestnej činnosti**:

Kto príjem alebo iný majetok z trestnej činnosti, v úmysle zatajiť existenciu takého príjmu alebo veci, zakryť ich pôvod v trestnom čine, ich určenie či použitie na spáchanie trestného činu, zmaří ich zaistenie na účely trestného konania alebo ich prepadnutie alebo zhabanie,

- a) prevedie na seba alebo iného, požičia, vypožičia, prevedie v banke alebo v pobočke zahraničnej banky, dovezie, prevezie, privezie, premiestni, prenajme alebo inak seba alebo inému zadováži, alebo
- b) drží, uschováva, ukrýva, užíva, spotrebuje, zničí, zmení alebo poškodí, potrestá sa odňatím slobody na dva roky až päť rokov.

Za spáchané trestné činy môže súd uložiť páchateľovi, ktorý je fyzickou osobou, len trest odňatia slobody, trest domáceho väzenia, trest povinnej práce, peňažný trest, trest prepadnutia majetku, trest prepadnutia veci, trest zákazu činnosti, trest zákazu pobytu, trest straty čestných titulov a vyznamenaní, trest straty vojenskej a inej hodnosti, trest vyhostenia.

1.1.4 Špecifická regulácia premlčania trestného stíhania trestných činov korupcie

V Slovenskom právnom systéme nie sú doby premlčania trestného stíhania ani dôvody ich prerušenia, či spočívania pre trestné činy súvisiace s korupciou upravené osobitne. Doby premlčania trestného stíhania, tak ako to vyplýva aj z vyššie uvedeného, sú závislé na výške hornej sadzby trestu odňatia slobody jednotlivých skutkových podstát trestných činov. Dôvody prerušenia premlčania trestného stíhania, ako aj jeho spočívania sú spoločné pre všetky trestné činy.

1.1.5 Lehoty premlčania trestného stíhania trestných činov korupcie

Dĺžka premlčacej doby, tak ako to vyplýva aj z vyššie uvedeného, je spoločná pre všetky trestné činy¹⁵ a závislá na výške hornej sadzby trestu odňatia slobody jednotlivých skutkových podstát trestných činov.

¹⁵ S výnimkou trestných činov, ktoré sa nepremičujú.

1.1.6 Regulácia premlčacej lehoty v občianskych konaniach s ohľadom na náhradu škody

Otázka premlčania má význam vo väzbe na trestné činy súvisiace s korupciou predovšetkým pri náhrade škody, ktorá takto poškodenému vznikla. Poškodený sa môže s týmto nárokom úspešne obrátiť na súd pred uplynutím premlčacej doby. V závislosti od okolností prípadu môže nárok na náhradu škody vzniknúť voči páchatelovi trestného činu alebo voči štátu.

Náhrada škody voči páchatelovi trestného činu korupcie

V zmysle Občianskeho zákonníka¹⁶ sa právo premlčí, ak sa nevykonalo v dobe v tomto zákone ustanovenej. Na premlčanie súd prihliadne len na námietku dlžníka. Ak sa dlžník premlčania dovoľá, nemožno premlčané právo veriteľovi priznať.

Všeobecná premlčacia doba je trojročná a **začína plynúť** odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz. Avšak právo na náhradu škody sa premlčí už za dva roky odo dňa, keď sa poškodený dozvie o škode o tom, kto za ňu zodpovedá.

Právo na náhradu škody spôsobenú niektorým trestným činom korupcie podľa osobitného zákona¹⁷ sa premlčí za tri roky odo dňa nadobudnutia právoplatnosti odsudzujúceho rozhodnutia súdu o spáchaní niektorého trestného činu korupcie, najneskôr za desať rokov odo dňa spáchania tohto trestného činu.

Obe tieto premlčacie doby sú objektívne, začiatok ich plynutia je však viazaný na dva rôzne okamihy:

- a) nadobudnutie právoplatnosti odsudzujúceho rozsudku
- b) spáchanie niektorého trestného činu korupcie

Ak veriteľ v premlčacej dobe uplatní právo na súde alebo u iného príslušného orgánu a v začatom konaní riadne pokračuje, premlčacia doba od tohto uplatnenia po dobu konania neplynie. To platí aj o práve, ktoré bolo právoplatne priznané, a pre ktoré bol na súde alebo u iného príslušného orgánu navrhnutý výkon rozhodnutia.

V tomto prípade ide o spočívanie premlčacej doby; preto, aby došlo k spočívaniu premlčacej doby musia byť kumulatívne splnené dve podmienky:

- a) uplatnenie práva na súde – napr.: návrh na začatie konania na plnenie, vzájomný návrh, ale aj adhézne konanie v rámci trestného konania,

¹⁶ Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov

¹⁷ Zavedené novelou Občianskeho zákonníka s účinnosťou od 1. januára 2003. Majú sa na mysli výhradne trestné činy prijímania úplatku, podplácania a nepriamej korupcie

b) riadne pokračovanie v konaní.

Aby sa zabránilo premlčaniu nároku na náhradu škody, ktorá vznikla v súvislosti so spáchaním trestných činov korupcie, môže poškodený zažalovať tento nárok na civilnom súde aj pred nadobudnutím právoplatnosti odsudzujúceho rozsudku. Tým sa zabezpečí spočívanie premlčacej doby práva na náhradu škody spôsobenú niektorým trestným činom korupcie.

Náhrada škody voči štátu

K občianskoprávnej zodpovednosti sa zaraďuje i zodpovednosť za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci, ktorá je upravená osobitným zákonom.¹⁸

Štát zodpovedá za škodu, ktorá bola spôsobená orgánmi verejnej moci pri výkone verejnej moci

- a) nezákonným rozhodnutím,
- b) nezákonným zatknutím, zadržaním alebo iným pozbavením osobnej slobody,
- c) rozhodnutím o treste, o ochrannom opatrení alebo rozhodnutím o väzbe, alebo
- d) nesprávnym úradným postupom.

Takto spôsobená škoda môže byť aj následkom korupčného správania predstaviteľa štátnej moci alebo verejnej moci. Poškodený sa potom bude môcť po splnení podmienok uvedených v zákone obrátiť na súd s nárokom na náhradu škody.

Právo na náhradu škody sa premlčí za tri roky odo dňa, keď sa poškodený dozvedel o škode. Ak je podmienkou uplatnenia práva na náhradu škody zrušenie alebo zmena právoplatného rozhodnutia, plynie premlčacia lehota odo dňa doručenia (oznámenia) rozhodnutia.

Začiatok subjektívnej lehoty je viazaný na okamih, keď sa poškodený dozvedel o škode. Okamih začatia plynutia premlčacej lehoty v prípade, ak je podmienkou uplatnenia práva na náhradu škody zrušenie alebo zmena právoplatného rozhodnutia, je viazaný na okamih doručenia (oznámenia) rozhodnutia.

Najneskôr sa právo na náhradu škody premlčí za desať rokov odo dňa, keď bolo poškodenému doručené (oznámené) rozhodnutie, ktorým mu bola spôsobená škoda. V tomto prípade ide o objektívnu lehodu, ktorá začína plynúť v okamihu, keď bolo poškodenému doručené (oznámené) rozhodnutie, ktorým mu bola spôsobená škoda. Lehota neplynie počas predbežného prerokovania nároku odo dňa podania žiadosti

¹⁸ V zákone č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

do skončenia prerokovania, najdlhšie však počas šiestich mesiacov. Teda lehota na uplatnenie práva na náhradu škody spočíva od okamihu podania písomnej žiadosti poškodeného o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody, do skončenia predbežného prerokovania, najdlhšie však môže spočívať šesť mesiacov.

Právo štátu alebo územnej samosprávy na **regresnú náhradu** sa premlčí za rok odo dňa, keď bola uhradená celá náhrada škody; nie však skôr, ako za rok odo dňa, keď nadobudol právoplatnosť trestný rozsudok alebo disciplinárne opatrenie voči osobe, ktorá sa dopustila trestného činu alebo disciplinárneho previnenia nesprávnym úradným postupom alebo v príčinnej súvislosti s ním alebo sa dopustila trestného činu alebo disciplinárneho previnenia, v dôsledku ktorého alebo v príčinnej súvislosti s ním vydala nezákonné rozhodnutie.

Premlčacia lehota na uplatnenie práva štátu alebo územnej samosprávy na regresnú náhradu je jeden rok; uvedená lehota začína plynúť:

- a) dňom uhradenia celej škody;
- b) v prípade, ak dôjde v súlade so vznikom škody k disciplinárnemu konaniu či trestnému konaniu voči osobe, ktorá škodu spôsobila, začne premlčacia lehota plynúť odo dňa právoplatnosti rozhodnutia (trestného/disciplinárneho).¹⁹

1.1.7 Uloženie trestnej zodpovednosti právnických osôb v trestných činoch korupcie

Do slovenského právneho poriadku bola zavedená novelou Trestného zákona č. 224/2010 Z. z. tzv. nepravá trestná zodpovednosť právnických osôb. Táto novela je platná od 25. 5. 2010, účinná od 1. 9. 2010.

Zmenou trestného zákona sa umožnilo za niektoré trestné činy ukladať právnickým osobám ochranné opatrenia v podobe zhabania majetku alebo zhabania peňažnej čiastky.

Zhabanie peňažnej čiastky

(1) Zhabanie peňažnej čiastky môže súd uložiť právnickej osobe, ak bol spáchaný trestný čin, hoci aj v štádiu pokusu, alebo ak došlo k účasti na trestnom čine v súvislosti

- a) s výkonom oprávnenia zastupovať túto právnickú osobu,
- b) s výkonom oprávnenia prijímať rozhodnutia v mene tejto právnickej osoby,
- c) s výkonom oprávnenia vykonávať kontrolu v rámci tejto právnickej osoby, alebo

¹⁹ Wáclavová L.: Inštitút „premlčania“ pri zodpovednosti za škodu spôsobenú verejnou mocou. *Notitiae ex Academia Bratislavensi Iurisprudentiae II*, 2009, s. 86 – 93.

d) so zanedbaním dohľadu alebo náležitej starostlivosti v tejto právnickej osobe.²⁰

Zhabanie majetku

(1) Zhabanie majetku súd uloží právnickej osobe, ak bol spáchaný trestný čin, hoci aj v štádiu pokusu, alebo ak došlo k účasti na trestnom čine uvedenom v § 58 ods. 2, a ak právnická osoba nadobudla majetok alebo jeho časť trestnou činnosťou alebo z príjmov pochádzajúcich z trestnej činnosti, v súvislosti

- a) s výkonom oprávnenia zastupovať túto právnickú osobu,
- b) s výkonom oprávnenia prijímať rozhodnutia v mene tejto právnickej osoby,
- c) s výkonom oprávnenia vykonávať kontrolu v rámci tejto právnickej osoby, alebo
- d) so zanedbaním dohľadu alebo náležitej starostlivosti v tejto právnickej osobe.²¹

²⁰ (2) Ochranné opatrenie podľa odseku 1 nemožno uložiť právnickej osobe, ktorej majetkové pomery ako dlžníka nemožno usporiadať podľa osobitného predpisu upravujúceho konkurzné konanie, alebo ak by výkonom ochranného opatrenia bol postihnutý majetok štátu alebo Európskej únie, orgánom cudzieho štátu a medzinárodným organizáciám verejného práva. Nemožno ho uložiť ani vtedy, ak došlo k zániku trestnosti činu uvedeného v odseku 1 premlčaním trestného stíhania alebo na základe účinnej ľútosti.

(3) Zhabanie peňažnej čiastky môže súd uložiť od 800 eur do 1 660 000 eur. Pri určení výšky zhabania peňažnej čiastky súd prihliadne na závažnosť spáchaného trestného činu, rozsah činu, získaný prospech, spôsobenú škodu, okolnosti spáchania trestného činu a následky pre právnickú osobu. Zhabanie peňažnej čiastky súd neuloží, ak ukladá právnickej osobe ochranné opatrenie zhabania majetku podľa § 83b.

(4) Ak ide o zlúčenie, splynutie alebo rozdelenie právnickej osoby, uloží súd ochranné opatrenie podľa odseku 1 právnenmu nástupcovi zaniknutej právnickej osoby.

(5) Zaplatená alebo vymožená peňažná čiastka pripadá štátu, ak súd nerozhodne inak na základe vyhlásenej medzinárodnej zmluvy, ktorou je Slovenská republika viazaná.

²¹ (2) Ochranné opatrenie podľa odseku 1 nemožno uložiť právnickej osobe, ktorej majetkové pomery ako dlžníka nemožno usporiadať podľa osobitného predpisu upravujúceho konkurzné konanie, alebo ak by výkonom ochranného opatrenia bol postihnutý majetok štátu alebo Európskej únie, orgánom cudzieho štátu a medzinárodným organizáciám verejného práva. Nemožno ho uložiť ani vtedy, ak došlo k zániku trestnosti činu uvedeného v odseku 1 premlčaním trestného stíhania alebo na základe účinnej ľútosti.

(3) Ochranné opatrenie podľa odseku 1 súd neuloží, ak vzhľadom na závažnosť spáchaného trestného činu, rozsah činu, získaný prospech, spôsobenú škodu, okolnosti spáchania trestného činu, následky pre právnickú osobu alebo dôležitý verejný záujem je možné ochranu spoločnosti zabezpečiť aj bez zhabania majetku právnickej osoby. Ak súd neuloží zhabanie majetku, uloží právnickej osobe ochranné opatrenie zhabania peňažnej čiastky podľa § 83a.

(4) Zhabanie majetku postihuje v rozsahu, ktorý patrí právnickej osobe pri výkone ochranného opatrenia zhabania majetku po ukončení konkurzného konania

- a) výťažok zo speňaženia majetku,
- b) majetok vylúčený zo súpisu majetku podstát,
- c) majetok podliehajúci konkurzu, ak nedošlo k speňaženiu majetku.

(5) Ak ide o zlúčenie, splynutie alebo rozdelenie právnickej osoby, uloží súd ochranné opatrenie podľa odseku 1 právnenmu nástupcovi zaniknutej právnickej osoby.

(6) Vlastníkom zhabaného majetku sa stáva štát, ak súd nerozhodne inak na základe vyhlásenej medzinárodnej zmluvy, ktorou je Slovenská republika viazaná.“.

1.1.8 Regulácia premlčacích lehôt v správnych konaniach (relevantné predovšetkým v prípadoch, kedy zákon neukladá trestnú zodpovednosť pre právnické osoby v trestných činoch korupcie)

Verejné obstarávanie²²

Úrad pre verejné obstarávanie uloží verejnému obstarávateľovi alebo obstarávateľovi pokutu vo výške 5 % zmluvnej ceny, ak nespĺnil niektorú z povinností podľa § 32 alebo § 35 ods. 2, t.j. určenie podmienok účasti alebo kritéria na vyhodnocovanie ponúk.

Úrad uloží verejnému obstarávateľovi alebo obstarávateľovi pokutu od 300 eur do 30 000 eur, ak

- nevyhodnocoval splnenie podmienok účasti vo verejnom obstarávaní podľa § 33 alebo ak nevyhodnocoval ponuky podľa § 42, ak to malo vplyv na výsledok verejného obstarávania,
- porušil princíp transparentnosti, princíp rovnakého zaobchádzania alebo princíp nediskriminácie okrem správnych deliktov podľa odseku 1 a písmen a) až i) a toto porušenie malo alebo mohlo mať zásadný vplyv na výsledok verejného obstarávania.

Konanie o uložení pokuty možno začať do jedného roka odo dňa, keď sa úrad dozvedel o porušení zákona, najneskôr do troch rokov odo dňa, keď k porušeniu došlo. Ak sa úrad o porušení zákona dozvedel z výkonu kontroly, konanie o uložení pokuty možno začať do jedného roka odo dňa prerokovania protokolu o výkone kontroly.

Ochrana hospodárskej súťaže²³

Pokuty podľa príslušnej právnej úpravy môže Protimonopolný úrad SR uložiť do štyroch rokov od začatia konania. Úrad však môže tieto pokuty uložiť najneskôr do ôsmich rokov odo dňa, keď došlo k porušeniu ustanovení tohto zákona, ustanovení osobitného predpisu, 5b) (čl. 81 a 82 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva) k nesplneniu podmienky alebo k porušeniu povinnosti alebo záväzku uloženého rozhodnutím úradu; v prípade pokračovacieho správneho deliktu alebo trvajúceho správneho deliktu začne lehota plynúť odo dňa, keď došlo poslednýkrát k porušeniu.

²² Regulované zákonom č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

²³ Upravená aj v zákone č. 136/2001 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 347/1990 Zb. o organizácii ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov

1.1.9 Regulácia premlčacích lehôt v disciplinárnych konaniach (iba vo vzťahu k disciplinárnej zodpovednosti štátnych zamestnancov a zamestnancov verejnej správy)

Štátny zamestnanec²⁴

Služobný úrad zaradí štátneho zamestnanca mimo činnej štátnej služby, ak bol obvinený zo spáchania úmyselného trestného činu a jeho ďalšie vykonávanie štátnej služby by ohrozovalo dôležitý záujem štátnej služby.

Zaradenie štátneho zamestnanca mimo činnej štátnej služby trvá

- a) v dočasnej štátnej službe najdlhšie počas jej trvania, najviac však dva roky,
- b) do nadobudnutia právoplatnosti odsudzujúceho rozsudku za úmyselný trestný čin vydaný v trestnom konaní alebo do nadobudnutia právoplatnosti uznesenia o podmienočnom zastavení trestného stíhania alebo do nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia o schválení zmieru, najviac však dva roky.

Počas zaradenia mimo činnej štátnej služby patrí štátnemu zamestnancovi suma 40 % z funkčného platu, ktorý mu patril pred zaradením mimo činnej štátnej služby. Suma podľa prvej vety sa zvyšuje o 10 % za každú vyživovanú osobu, najviac do výšky 60 % funkčného platu, ktorý štátnemu zamestnancovi patril pred zaradením mimo činnej štátnej služby.

Služobný úrad môže dať štátnemu zamestnancovi výpoveď, ak

- a) štátny zamestnanec opakovane porušil služobnú disciplínu menej závažným spôsobom a bol v posledných šiestich mesiacoch v súvislosti s porušením služobnej disciplíny písomne upozornený na možnosť skončenia štátnozamestnaneckého pomeru výpoveďou,
- b) je u štátneho zamestnanca dôvod na okamžité skončenie štátnozamestnaneckého pomeru.

Služobný úrad môže okamžite skončiť štátnozamestnanecký pomer štátneho zamestnanca, ak štátny zamestnanec porušil závažne služobnú disciplínu. Služobný úrad môže okamžite skončiť štátnozamestnanecký pomer iba v lehote dvoch mesiacov odo dňa, keď sa o dôvode na okamžité skončenie dozvedel, a v prípade závažného porušenia služobnej disciplíny v cudzine aj do dvoch mesiacov po návrate štátneho zamestnanca z cudziny, najneskôr vždy do jedného roka odo dňa, keď tento dôvod vznikol

²⁴ Právna úprava postavenia úradníkov je obsiahnutá aj v zákone č. 400/2009 Z. z. o štátnej službe v znení zákona č. 550/2009 Z. z.

Štátnozamestnanecký pomer sa skončí dňom

- a) nadobudnutia právoplatnosti schváleného zmiernu alebo dňom nadobudnutia právoplatnosti uznesenia o podmienanom zastavení trestného stížania, ak bol štátny zamestnanec zaradený mimo činnej štátnej služby podľa § 42 ods. 1,
- b) nadobudnutia právoplatnosti rozsudku, ktorým bol štátny zamestnanec odsúdený za úmyselný trestný čin,
- c) nadobudnutia právoplatnosti rozsudku, ktorým bol štátny zamestnanec odsúdený za nedbanlivostný trestný čin, ak výkon trestu odňatia slobody nebol podmienene odložený.

Štátny zamestnanec **nesmie**

- a) vykonávať činnosť, ktorá je nedôstojná z hľadiska vykonávania štátnej služby,
- b) **prijímať dary alebo iné výhody** od fyzickej osoby alebo právnickej osoby v súvislosti s vykonávaním štátnej služby okrem darov alebo iných výhod poskytovaných služobným úradom a darov poskytovaných pri oficiálnych rokovaníach alebo stretnutiach,
- c) požadovať dary alebo iné výhody, alebo navádzať iného na poskytovanie darov alebo iných výhod v súvislosti s vykonávaním štátnej služby,

Zamestnanec vo verejnej správe²⁵

Zamestnanec je povinný dodržiavať Ústavu Slovenskej republiky, ústavné zákony, zákony, ostatné všeobecne záväzné právne predpisy a **vnútorné predpisy** a uplatňovať ich podľa svojho najlepšieho vedomia a vedomia, rešpektovať a chrániť ľudskú dôstojnosť a ľudské práva.

Zamestnanec **nesmie požadovať alebo prijímať** dary alebo iné výhody alebo navádzať iného na poskytovanie darov alebo iných výhod v súvislosti a pri výkone práce vo verejnom záujme; to neplatí, ak ide o dary alebo iné výhody poskytované obvykle pri výkone práce vo verejnom záujme alebo na základe zákona alebo zamestnávateľom.

Zamestnávateľ môže dať zamestnancovi výpoveď iba z dôvodov, ak sú u zamestnanca dôvody, pre ktoré by s ním zamestnávateľ mohol okamžite skončiť pracovný pomer, alebo pre menej závažné porušenie pracovnej disciplíny; pre menej závažné porušenie pracovnej disciplíny možno dať zamestnancovi výpoveď, ak bol v posledných šiestich mesiacoch v súvislosti s porušením pracovnej disciplíny písomne upozornený na možnosť výpovede.

²⁵ Právna úprava postavenia úradníkov je obsiahnutá aj v zákone č. 552/2003 Z. z. o výkone prác vo verejnom záujme a subsidiárne sa na pracovnoprávne vzťahy zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme vzťahuje zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov

Pre porušenie pracovnej disciplíny alebo z dôvodu, pre ktorý možno okamžite skončiť pracovný pomer, môže dať zamestnávateľ zamestnancovi **výpoveď iba v lehote dvoch mesiacov** odo dňa, keď sa o dôvode **výpovede dozvedel**, a pre porušenie pracovnej disciplíny v cudzine aj do dvoch mesiacov po jeho návrate z cudziny, **najneskôr vždy do jedného roka odo dňa, keď dôvod výpovede vznikol**. Ak sa v priebehu lehoty dvoch mesiacov konanie zamestnanca, v ktorom možno vidieť porušenie pracovnej disciplíny, **stane predmetom konania iného orgánu**, možno dať výpoveď **ešte do dvoch mesiacov odo dňa, keď sa zamestnávateľ dozvedel o výsledku tohto konania**.

Zamestnávateľ môže okamžite skončiť pracovný pomer výnimočne a to iba vtedy, ak zamestnanec

- a) bol právoplatne odsúdený pre úmyselný trestný čin,
- b) porušil závažne pracovnú disciplínu.

Zamestnávateľ môže okamžite skončiť pracovný pomer iba v lehote dvoch mesiacov odo dňa, keď sa o dôvode na okamžité skončenie dozvedel, najneskôr však do jedného roka odo dňa, keď tento dôvod vznikol.

Ak je zamestnanec dôvodne podozrivý zo závažného porušenia pracovnej disciplíny a jeho ďalší výkon práce by ohrozoval dôležitý záujem zamestnávateľa, môže zamestnávateľ po prerokovaní so zástupcami zamestnancov zamestnancovi dočasne, najdlhšie na jeden mesiac, prerušiť jeho výkon práce. Zamestnancovi po dobu dočasného prerušenia výkonu práce patrí náhrada mzdy vo výške jeho priemerného zárobku.

1.2. Stručný prehľad implementácie premlčania trestného stíhania trestných činov korupcie

Na základe uskutočnených stretnutí, resp. poskytnutí informácií inou formou od kontaktovaných osôb a inštitúcií, ktorých zoznam tvorí prílohu č. 2 a dostupnej štatistiky, možno urobiť nasledovné závery o aplikačnej praxi v oblasti premlčania.

Respondenti sa zhodujú, že celkovo je veľmi nízky počet prípadov, v ktorých došlo k zastaveniu trestného stíhania z dôvodu premlčania. Tento fakt je spôsobený jednak dĺžkou premlčacích dôb²⁶ a tiež spočívajúcim premlčania po vznesení obvinenia voči konkrétnemu páchatelovi.

²⁶ Bližšie pozri časť 1.1.1 tejto analýzy

Uvedený stav potvrdzuje aj nasledovná tabuľka, ktorá hovorí o zastavených trestných činoch pred podaním obžaloby. Jedným z dôvodov zastavenia je aj premlčanie trestného činu, pričom nie je možné z dostupnej štatistiky vyselektovať podrobnejšie údaje.

Tabuľka č. 2:

Prehľad zastavených trestných činov v predsúdnom konaní 2006 – 2009

Trestný čin/rok	2006	2007	2008	2009
trestný čin prijímania úplatku	1	1	0	0
trestný čin podplácania	1	0	0	0
trestný čin nepriamej korupcie	0	0	0	0
trestný čin sprenevery	39	12	14	11
trestný čin zneužívania právomoci verejného činiteľa	1	1	0	0
trestný čin zasahovania do nezávislosti súdu	0	0	0	0
trestný čin marenia spravodlivosti	0	1	0	0
trestný čin legalizácie príjmu z trestnej činnosti	1	0	0	0
Celkovo	43	15	14	11

Zdroj: Štatistické ročenky Generálnej prokuratúry 2006 - 2009

Uskutočnený výskum tiež preukázal, že premlčacie doby nemajú závažný vplyv na trestné stíhanie trestných činov súvisiacich s korupciou. Väčšou prekážkou sa ukazuje neochota občanov oznamovať trestné činy a následne zdĺhavé a neúspešné vyšetrovanie, ktoré je neraz ukončené nepresvedčivým rozhodnutím súdu o nevine obžalovaného.

K posúdeniu dostatočnosti dĺžky premlčacích dôb, je potrebné vychádzať zo základných zásad ukladania sankcií. Účel trestu možno dosiahnuť len jeho skorým uložením a výkonom. Ak však od spáchania trestného činu už uplynul dlhší čas a páchatel' v tomto čase nespáchal nový trestný čin, možno predpokladať, že prestal byť pre spoločnosť nebezpečný, prípadne že sa jeho nebezpečnosť podstatne znížila a preto nie je potrebné proti nemu viesť trestné stíhanie a uložiť mu trest. Priamo úmerne závažnosti trestného činu sa plynutím času oslabuje aj záujem spoločnosti na potrestaní páchatela. Rovnako z procesného hľadiska sa postupom času oslabuje sila dôkazných prostriedkov, prípadne dochádza až k ich zániku.

Pre trestné činy súvisiace s korupciou je charakteristická náročnosť odhaľovania, vyšetrovania a stíhania. Základným predpokladom úspešnosti trestného stíhania je oznámenie trestného činu. Práve potreba existencie oznamovateľa spôsobuje náročnosť samotného stíhania a zabezpečenia dôkazných prostriedkov. Zriedkavé sú prípady, kedy došlo k usvedčeniu aj prijímateľa úplatku ako aj osoby, ktorá úplatok ponúka.

Rovnako ako dĺžka premlčacej doby sú aj dôvody na prerušenie jej plynutia alebo jej spočívanie upravené v slovenskom právnom poriadku dostatočne. V súvislosti so špecifikáciou hlavných dôvodov „oneskoreného alebo nedostatočného stíhania sledovaných trestných činov“ je potrebné rozlišovať medzi tzv. oneskoreným a nedostatočným stíhaním. Predpokladom eliminácie resp. neexistencie tzv. nedostatočného stíhania je vykonávanie aktívneho dozoru príslušným prokurátorom nad dodržiavaním zákonnosti pred začatím trestného stíhania a v prípravnom konaní v súlade s ustanovením § 230 ods. 2 Trestného poriadku. Dôvody tzv. oneskoreného stíhania možno spájať s dlhším časovým úsekom, ktorý uplynul od dokončenia trestného činu do jeho oznámenia prípadne odhalenia. V záujme predchádzania výskytu prípadov tzv. oneskoreného stíhania zákonodarca formuloval jednu zo základných zásad trestného konania – zásadu rýchlosti konania, ktorá je premietnutá v konkrétnych ustanoveniach Trestného poriadku, upravujúcich lehoty na konanie jednak pre orgány činné v trestnom konaní v predsúdnom konaní a jednak pre súdy v súdnom konaní.

Nižšie je uvedená štatistika ohľadom celkového počtu trestných činov, ukončených predsúdnych konaní a konaní na súde. Taktiež je uvedená štatistika k jednotlivým skutkovým podstatám trestných činov súvisiacich s korupciou. Uvedená tabuľka neobsahuje údaje o premlčaných trestných činoch, nakoľko takéto údaje nie sú dostupné.

Tabuľka č. 3: Štatistika trestných činov za roky 2005 - 2009

	2005	2006	2007	2008	2009
Celkový počet ukončených vyšetrovaní	38513	27523	29926	30070	32266
Celkový počet ukončených trestných konaní a rozhodnutí	27729	25764	27067	28681	30953
Štatistika trestných činov korupcie					
Ukončené vyšetrovanie	2005	2006	2007	2008	2009
trestný čin prijímania úplatku - § 328	4	4	3	1	4
trestný čin prijímania úplatku - § 329	0	0	3	0	0
trestný čin prijímania úplatku - § 330	0	0	0	0	0
trestný čin prijímania úplatku - § 331	0	0	0	0	0
trestný čin podplácania - § 332	11	30	5	1	2
trestný čin podplácania - § 333	1	1	1	0	1
trestný čin podplácania - § 334	0	0	0	1	0
trestný čin podplácania - § 335	0	0	0	0	0
trestný čin nepriamej korupcie - § 336	4	1	4	1	2

Premlčacie lehoty: Bariéry pre úspešné stíhanie korupcie?

trestný čin sprenevery - § 213	2150	687	725	735	708
trestný čin zneužívania právomoci verejného činiteľa - § 326	98	22	29	15	7
trestný čin zasahovania do nezávislosti súdu - § 342	0	0	1	0	0
trestný čin marenia spravodlivosti - § 344	-	-	-	-	-
trestný čin legalizácie príjmu z trestnej činnosti - § 233	35	38	29	22	18
trestný čin legalizácie príjmu z trestnej činnosti - § 234	1007	5	2	0	0
Štatistika trestných činov korupcie					
Rozsudky	2005	2006	2007	2008	2009
trestný čin prijímania úplatku - § 328	4	2	9	3	0
trestný čin prijímania úplatku - § 329	2	2	3	1	3
trestný čin prijímania úplatku - § 330	0	0	0	0	0
trestný čin prijímania úplatku - § 331	0	0	0	0	0
trestný čin podplácania - § 332	5	20	9	4	3
trestný čin podplácania - § 333	1	3	0	1	2
trestný čin podplácania - § 334	0	0	0	0	0
trestný čin podplácania - § 335	0	0	0	0	0
trestný čin nepriamej korupcie - § 336	0	0	1	1	4
trestný čin sprenevery - § 213	1490	779	503	582	509
trestný čin zneužívania právomoci verejného činiteľa - § 326	46	32	23	19	2
trestný čin zasahovania do nezávislosti súdu - § 342	0	0	0	0	0
trestný čin marenia spravodlivosti - § 344	-	-	-	-	-
trestný čin legalizácie príjmu z trestnej činnosti - § 233	9	10	12	8	10
trestný čin legalizácie príjmu z trestnej činnosti - § 234	575	4	2	0	0

Na základe mediálnej analýzy ostatných 10 rokov sme identifikovali niekoľko prípadov, ktoré boli zastavené pre premlčanie trestných činov. Niektoré prípady sa priamo týkali korupčného konania.

Medializované boli prípady korupčného konania futbalových rozhodcov. Ich vyšetrenie však nebolo možné z dôvodu premlčania týchto trestných činov.²⁷ Ďalším prípadom je konanie ministra hospodárstva Ľubomíra Jahnátka (Smer), ktorý bol podozrivý z trestného činu podvodu. Tohto konania sa mal dopustiť ešte ako riaditeľ súkromnej spoločnosti. Prípad bol však v roku 2007 zastavený pre premlčanie trestného činu.²⁸

Ďalším prípadom je spochybňované rozhodovanie sudcu vo viacerých dedičských konaniach. Na pochybenia prišla kontrolná komisia, ktorá zistila, že zhruba 50 spisov nemal uložených na súde, ale doma. Sériu podozrení vyšetřovala polícia, ktorá ho podozrievala zo zneužitia právomocí verejného činiteľa a brania úplatku. Stíhanie sudcu Cimermana však prokurátor nakoniec pre premlčanie musel zastaviť. Skutky sa totiž mali stať ešte v polovici 90. rokov. Sedem rokov mal sudca pozastavený výkon funkcie. Keď v roku 2006 Súdnu radu žiadal o zrušenie tohto rozhodnutia, jeho kolegovia rade napísali, aby to riadne zvážila.²⁹

Premlčanie môže byť jedným z dôvodov, prečo nakoniec nedôjde k vyšetreniu závažných obvinení voči predsedovi vlády SR. Bližšie je tento prípad, ako aj jeho právna kvalifikácia vo väzbe na premlčanie rozobratý v blogu bývalého vyšetřovateľa Jozefa Šateka, ktorý tvorí prílohu č. 2.

Právny poriadok Slovenskej republiky dovoľuje rozhodnúť o náhrade škody už priamo v trestnom konaní, a to využitím tzv. adhézneho konania. Na základe odpovedí respondentov však vyplynulo, že sudy tento inštitút využívajú zriedkavo a poškodeného odkazujú na nové občianskoprávne konanie. Celkovo je možné konštatovať, že prípadov uplatňovania náhrady škody spôsobenej trestnou činnosťou je málo. Z toho vyplýva, že premlčanie, dĺžka premlčacej doby a ďalšie podmienky stanovené zákonom sa neukazujú ako podstatná prekážka uplatňovania takejto škody.

1.3 Zhrnutie - slabé stránky a odporúčania

Vzhľadom na vyššie uvedené nemožno identifikovať v súdnej praxi výrazné nedostatky alebo naopak pozitívne skúsenosti. Z uskutočnených stretnutí a analýzy medializovaných prípadov však vyplynulo niekoľko odporúčení.

K spočívaniu plynutia premlčacej doby dochádza počas doby, po ktorú nebolo možné páchatela postaviť pred súd pre zákonnú prekážku. Zákonnou prekážkou je napríklad

²⁷ Musí sa nájsť niekto spravodlivý a čestný, Šport, str. 06, 13.12.2006

²⁸ Stopy z Plastiky vedú k Harvardom, SME, str. 04 Spravodajstvo, 12.5.2010

²⁹ Sudca s minulosťou chce byť predsedom, sme.sk, str. 00 SME Online / Z domova, 9.10.2009

imunita poslancov parlamentu. Poslancovi sa nepriznáva beztrestnosť. Priznáva sa mu iba právo, aby Národná rada SR rozhodla o odklade začatia trestného stíhania proti osobe poslanca, ale nevylučuje sa jeho trestné stíhanie ani počas výkonu mandátu.³⁰ Rovnaký princíp sa však neuplatňuje napríklad na členov vlády, ktorým premlčacia doba plynie aj počas výkonu ich funkcie. Zastávanie vysokej pozície v štátnej administratíve reálne prakticky zabraňuje vyšetrovaniu trestných činov, a preto by malo byť tiež **dôvodom na spočívanie plynutia premlčacej doby**.

Definície trestných činov prijímania úplatku a podplácania sú naviazané na ďalšie podmienky, ktoré dlhodobo kritizuje Greco. Nesplnenie týchto podmienok nedovoľuje použitie kvalifikovanej skutkovej podstaty a nepriamo tak ovplyvňuje aj dĺžku premlčacej doby, ktorá sa viaže na hornú hranicu trestnej sadzby.

GET preto odporúča (i) prehodnotiť § 328 a § 332, ako aj § 329 a § 333 Trestného zákona, aby korupcia vo verejnom sektore bola kriminalizovaná aj v situáciách, kedy nedochádza k porušeniu povinností alebo nejde o „obstarávanie vecí všeobecného záujmu“, aby sa zaistil súlad s Trestnoprávnym dohovorom o korupcii (ETS 173) a (ii) v záujme zrozumiteľnosti zväziť kriminalizáciu korupcie vo verejnom a súkromnom sektore v samostatných ustanoveniach v súlade s Dohovorom.³¹

Ďalším problémom je neprepojenie premlčacej doby na **náhradu škody podľa Občianskeho zákonníka** s ukončením trestného konania. Právna úprava dovoľuje³² premlčanie náhrady škody skôr ako sa právoplatne skončí trestné konanie a páchateľ sa uzná vinným.

³⁰ Drgonec J.: Ústava Slovenskej republiky Komentár 2. Vydanie, Heuréka, 2007

³¹ Správa z hodnotenia Slovenskej republiky na tému kriminalizácia (ETS 173 a 191, GPC 2), Prijalo GRECO na svojom 36. plenárnom zasadnutí (Štrasburg, 11.-15. februára 2008)

³² Ak nedôjde k uplatneniu nároku, teda k spočívaniu premlčacej doby.

1.4 Použité zdroje

Baláž, P. – Jalč, A.: Spoločenskoprávna ochrana pred korupciou, Veda: Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2006

Drgonec J.: Ústava Slovenskej republiky Komentár 2. Vydanie, Heuréka, 2007

Fekete, I.: Občiansky zákonník, komentár, EPOS, Bratislava, 2007,

Hrubala, J. – Ivanová, D. Úloha prokuratúry a súdov pri odhaľovaní korupcie, trestné konanie / Vydavateľ: Bratislava: Róbert Vico, 2001

Mediálna analýza asi 200 článkov za posledných 5 rokov, ktoré sa týkali premlčania. Použitý systém Newton Media

Musí sa nájsť niekto spravodlivý a čestný, Šport str. 06, 13.12.2006

Sičáková-Beblavá, E. - Beblavý, M. Záujmy, ich presadzovanie a korupcia vo verejnej politike / Bratislava, ADIN, 2009

Správa z hodnotenia Slovenskej republiky na tému kriminalizácia (ETS 173 a 191, GPC 2), Prijalo GRECO na svojom 36. plenárnom zasadaní (Štrasburg, 11. - 15. februára 2008)

Stopy z Plastiky vedú k Harvardom, SME str. 04 Spravodajstvo, 12.5.2010

Sudca s minulosťou chce byť predsedom, sme.sk str. 00 SME Online / Z domova, 9.10.2009

Svoboda, J. a kolektív: Občiansky zákonník, komentár a súvisiace predpisy, V. doplnené, rozšírené a aktualizované vydanie, Eurounion spol. s.r.o., 2005.

Šamko, P.: Prerušenie premlčania trestného stíhania. Justičná revue, 58, 2006, č. 11, s. 1599 – 1610.

Šátek J.: Vláda slovenskej finančnej oligarchie, blog.sme.sk, 26.5.2010

Štatistické ročenky Generálnej prokuratúry 2006 - 2009

Vojčík, P. a kolektív: Občiansky zákonník, stručný komentár, IURA EDITION, Bratislava, 2008,

Wáclavová L.: Inštitút „premlčania“ pri zodpovednosti za škodu spôsobenú verejnou mocou. Notitiae ex Academia Bratislavensi Iurisprudentiae II, 2009, s. 86 – 93.

Zákon č. 40/1964 Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“),

Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov

Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov

Zákon č. 552/2003 Z. z. o výkone prác vo verejnom záujme v znení neskorších predpisov

Zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov

Zákon č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Zákon č. 136/2001 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 347/1990 Zb. o organizácii ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov

Zákon č. 400/2009 Z. z. o štátnej službe v znení zákona č. 550/2009 Z. z.

Zoznam rozhovorov a písomných stanovísk od relevantných inštitúcií (uskutočnené v mesiacoch apríl - jún 2010):

Meno a priezvisko	Pracovisko	Forma
Mgr. Katarína Kudjáková	Špecializovaný trestný súd - hovorkyňa	Písomné stanovisko
Tibor Gašpar	Úrad boja proti korupcii Prezídia policajného zboru SR, riaditeľ	Rozhovor a písomné stanovisko
Eva Škvareninová	Úrad vlády - Odbor ochrany finančných záujmov EÚ a boja proti korupcii; riaditeľka odboru	Rozhovor
Erika Gajdošíková	Úrad vlády - Odbor ochrany finančných záujmov EÚ a boja proti korupcii; riaditeľka odboru	Rozhovor
Doc. JUDr. Pavel Kandráč, CSc.	Verejný ochranca práv SR	Písomné stanovisko
JUDr. Lucia Gazáreková, Phd.	Katedra trestného práva, kriminológie a kriminalistiky UK; Ústav štátu a práva SAV	Rozhovor
JUDr. Marek Števček, Phd.	Katedra občianskeho práva UK, Justičná akadémia SR	Rozhovor
Peter Wilfling	Portál otvorené právo (projekt Via iuris); redaktor a právnik	Telefonický rozhovor
JUDr. Dušan Ivan	obhajca Pavla Bielika	Rozhovor
ÚVO	Komunikačný odbor	Písomné stanovisko
NKÚ	Komunikačný odbor	Písomné stanovisko

Príloha č. 1:

Definície trestných činov súvisiacich s korupciou

Definície trestných činov súvisiacich s korupciou, ktoré boli sledované v tejto analýze:

– **trestný čin prijímania úplatku** podľa § 328 - § 331 Trestného zákona:

§ 328

(1) Kto priamo alebo cez sprostredkovateľa pre seba alebo pre inú osobu prijme, žiada alebo si dá sľúbiť úplatok, aby konal alebo sa zdržal konania tak, že poruší svoje povinnosti vyplývajúce zo zamestnania, povolania, postavenia alebo funkcie, potrestá sa odňatím slobody na dva roky až päť rokov.

(2) Odňatím slobody na tri roky až osem rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 závažnejším spôsobom konania.

(3) Odňatím slobody na sedem rokov až dvanásť rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 vo veľkom rozsahu.

§ 329

(1) Kto v súvislosti s obstarávaním veci všeobecného záujmu priamo alebo cez sprostredkovateľa pre seba alebo pre inú osobu prijme, žiada alebo si dá sľúbiť úplatok, potrestá sa odňatím slobody na tri roky až osem rokov.

(2) Odňatím slobody na päť rokov až dvanásť rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 ako verejný činiteľ.

(3) Odňatím slobody na desať rokov až pätnásť rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 alebo 2 vo veľkom rozsahu.

§ 330

(1) Kto ako zahraničný verejný činiteľ priamo alebo cez sprostredkovateľa pre seba alebo pre inú osobu prijme, žiada alebo dá si sľúbiť úplatok v súvislosti s výkonom úradných povinností v úmysle, aby sa získala alebo zachovala neprimeraná výhoda pri realizácii medzinárodného obchodu, potrestá sa odňatím slobody na päť rokov až dvanásť rokov.

(2) Odňatím slobody na desať rokov až pätnásť rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 vo veľkom rozsahu.

§ 331

(1) Kto ako člen zahraničného parlamentného zhromaždenia, sudca alebo úradník medzinárodného súdneho orgánu uznaného Slovenskou republikou alebo zástupca, či zamestnanec medzinárodnej, nadnárodnej, medzivládnej organizácie alebo orgánu, s ktorým je Slovenská republika v zmluvnom vzťahu, alebo ako osoba v obdobnej

funkcii priamo alebo cez sprostredkovateľa pre seba alebo pre inú osobu prijme, žiada alebo si dá sľúbiť úplatok v súvislosti s výkonom svojej funkcie, potrestá sa odňatím slobody na päť rokov až dvanásť rokov.

(2) Odňatím slobody na desať rokov až pätnásť rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 vo veľkom rozsahu.

– **trestný čin podplácania** podľa § 332 - § 335 Trestného zákona:

§ 332

(1) Kto priamo alebo cez sprostredkovateľa sľúbi, ponúkne alebo poskytne úplatok inému, aby konal alebo sa zdržal konania tak, že poruší svoje povinnosti vyplývajúce zo zamestnania, povolania, postavenia alebo funkcie, alebo z tohto dôvodu priamo alebo cez sprostredkovateľa sľúbi, ponúkne alebo poskytne úplatok inej osobe, potrestá sa odňatím slobody až na tri roky.

(2) Odňatím slobody na jeden rok až päť rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 závažnejším spôsobom konania.

(3) Odňatím slobody na štyri roky až desať rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 vo veľkom rozsahu.

§ 333

(1) Kto inému v súvislosti s obstarávaním vecí všeobecného záujmu priamo alebo cez sprostredkovateľa poskytne, ponúkne alebo sľúbi úplatok, alebo z tohto dôvodu poskytne, ponúkne alebo sľúbi úplatok inej osobe, potrestá sa odňatím slobody na šesť mesiacov až tri roky.

(2) Odňatím slobody na dva roky až päť rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1

a) závažnejším spôsobom konania, alebo

b) voči verejnému činiteľovi.

(3) Odňatím slobody na päť rokov až dvanásť rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 vo veľkom rozsahu.

§ 334

(1) Kto priamo alebo cez sprostredkovateľa zahraničnému verejnému činiteľovi alebo inej osobe poskytne, ponúkne alebo sľúbi úplatok v súvislosti s výkonom úradných povinností zahraničného verejného činiteľa v úmysle, aby sa získala alebo zachovala neprimeraná výhoda pri realizácii medzinárodného obchodu, potrestá sa odňatím slobody na dva roky až päť rokov.

(2) Odňatím slobody na päť rokov až dvanásť rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 vo veľkom rozsahu.

§ 335

(1) Kto priamo alebo cez sprostredkovateľa členovi zahraničného parlamentného zhromaždenia, sudcovi alebo úradníkovi medzinárodného súdneho orgánu uznaného Slovenskou republikou alebo zástupcovi, či zamestnancovi medzinárodnej, nadnárodnej, medzivládnej organizácie alebo orgánu, ktorých je Slovenská republika členom alebo s ktorými je Slovenská republika v zmluvnom vzťahu, alebo osobe v obdobnej funkcii poskytne, ponúkne alebo sľúbi úplatok v súvislosti s výkonom jeho funkcie, alebo z toho dôvodu poskytne, ponúkne alebo sľúbi úplatok inej osobe, potrestá sa odňatím slobody na dva roky až päť rokov.

(2) Odňatím slobody na päť rokov až dvanásť rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 vo veľkom rozsahu.

– **trestný čin nepriamej korupcie** podľa § 336 Trestného zákona:

§ 336

(1) Kto priamo alebo cez sprostredkovateľa pre seba alebo pre inú osobu prijme, žiada alebo dá si sľúbiť úplatok za to, že bude svojím vplyvom pôsobiť na výkon právomoci osoby uvedenej v § 328, § 329, § 330 alebo § 331, alebo za to, že tak už urobil, potrestá sa odňatím slobody až na tri roky.

(2) Kto priamo alebo cez sprostredkovateľa inému sľúbi, ponúkne alebo poskytne úplatok za to, že bude svojím vplyvom pôsobiť na výkon právomoci osoby uvedenej v § 332 alebo § 333, alebo za to, že tak už urobil, alebo z tohto dôvodu poskytne, ponúkne alebo sľúbi úplatok inej osobe, potrestá sa odňatím slobody až na dva roky.

– **trestný čin sprenevery** podľa § 213 Trestného zákona:

§ 213

(1) Kto si prisvojí cudziu vec, ktorá mu bola zverená, a spôsobí tak na cudzom majetku škodu malú, potrestá sa odňatím slobody až na dva roky.

(2) Odňatím slobody na jeden rok až päť rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1

- a) a spôsobí ním väčšiu škodu,
- b) z osobitného motívu,
- c) ako osoba, ktorá má osobitne uloženú povinnosť chrániť záujmy poškodeného, alebo ako správca konkurznej podstaty, alebo
- d) závažnejším spôsobom konania.

(3) Odňatím slobody na tri roky až desať rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 a spôsobí ním značnú škodu.

- (4) Odňatím slobody na desať rokov až pätnásť rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1
- a) a spôsobí ním škodu veľkého rozsahu,
 - b) ako člen nebezpečného zoskupenia, alebo
 - c) za krízovej situácie.

– **trestný čin zneužívania právomoci verejného činiteľa** podľa § 326 Trestného zákona:

§ 326

(1) Verejný činiteľ, ktorý v úmysle spôsobí inému škodu alebo zadovážif sebe alebo inému neoprávnený prospech,

- a) vykonáva svoju právomoc spôsobom odporujúcim zákonu,
- b) prekročí svoju právomoc, alebo
- c) nesplní povinnosť vyplývajúcu z jeho právomoci alebo z rozhodnutia súdu, potrestá sa odňatím slobody na dva roky až päť rokov.

(2) Odňatím slobody na štyri roky až desať rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1

- a) závažnejším spôsobom konania,
- b) na chránenej osobe, alebo
- c) z osobitného motívu.

(3) Odňatím slobody na sedem rokov až dvanásť rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1

- a) a spôsobí ním ťažkú ujmu na zdraví alebo smrť,
- b) a spôsobí ním značnú škodu, alebo
- c) preto, aby inému zmaril alebo sťažil uplatnenie jeho základných práv a slobôd.

(4) Odňatím slobody na desať rokov až dvadsať rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1

- a) a spôsobí ním ťažkú ujmu na zdraví viacerým osobám alebo smrť viacerých osôb,
- b) a spôsobí ním škodu veľkého rozsahu, alebo
- c) za krízovej situácie.

– **trestný čin zasahovania do nezávislosti súdu** podľa § 342 Trestného zákona:

§ 342

(1) Kto pôsobí na sudcu, aby nesplnil svoju povinnosť v konaní pred súdom, alebo kto koná v úmysle zmarif práva účastníkov súdneho konania alebo obvineného na zákonného sudcu, potrestá sa odňatím slobody na jeden rok až šesť rokov.

(2) Odňatím slobody na dva roky až osem rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1

- a) z osobitného motívu,
- b) preto, aby inému zmaril alebo s'ražil uplatnenie jeho základných práv a slobôd, alebo
- c) tým, že verejne osočuje sudcu v súvislosti s jeho rozhodovaním v konkrétnej veci.

(3) Odňatím slobody na tri roky až desať rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 v úmysle zadovážiť sebe alebo inému značný prospech alebo spôsobiť značnú škodu alebo iný obzvlášť závažný následok.

– **trestný čin marenia spravodlivosti** podľa § 344 Trestného zákona a

§ 344

(1) Kto v konaní pred súdom alebo v trestnom konaní

- a) predloží dôkaz, o ktorom vie, že je sfaľšovaný alebo pozmenený, na účel použiť ho ako pravý,
- b) faľšuje, pozmení alebo marí dôkaz, alebo bráni v získaní dôkazu,
- c) marí alebo bráni prítomnosti alebo výpovedi strany trestného konania, účastníka súdneho konania, svedka, znalca, tlmočníka alebo prekladateľa, alebo
- d) použije násilie, hrozbu násilia alebo hrozbu inej ťažkej ujmy, alebo sľúbi, ponúkne, alebo poskytne neoprávnenú výhodu, aby pôsobil na stranu trestného konania, účastníka súdneho konania, svedka, znalca, tlmočníka, prekladateľa alebo na orgán činný v trestnom konaní,

potrestá sa odňatím slobody na jeden rok až šesť rokov.

(2) Odňatím slobody na tri roky až osem rokov sa páchatel' potrestá, ak čin uvedený v odseku 1 spácha

- a) v úmysle sebe alebo inému zadovážiť značný prospech alebo spôsobiť značnú škodu alebo iný obzvlášť závažný následok,
- b) v úmysle zmarit' alebo s'ražit' inému uplatnenie jeho základných práv a slobôd, alebo
- c) z osobitného motívu.

– **trestný čin legalizácie príjmu z trestnej činnosti** podľa § 233 a § 234 Trestného zákona.

§ 233

(1) Kto príjem alebo iný majetok z trestnej činnosti, v úmysle zatajit' existenciu takého príjmu alebo veci, zakryť ich pôvod v trestnom čine, ich určenie či použitie na spáchanie

trestného činu, zmarí ich zaistenie na účely trestného konania alebo ich prepadnutie alebo zhabanie,

- a) prevedie na seba alebo iného, požičia, vypožičia, prevedie v banke alebo v pobočke zahraničnej banky, dovezie, prevezie, privezie, premiestni, prenajme alebo inak seba alebo inému zadováži, alebo
- b) drží, uschováva, ukrýva, užíva, spotrebuje, zničí, zmení alebo poškodí, potrestá sa odňatím slobody na dva roky až päť rokov.

(2) Odňatím slobody na tri roky až osem rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1

- a) z osobitného motívu, alebo
- b) a získa ním pre seba alebo pre iného väčší prospech.

(3) Odňatím slobody na sedem rokov až dvanásť rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1

- a) ako verejný činiteľ,
- b) a získa ním značný prospech, alebo
- c) závažnejším spôsobom konania.

(4) Odňatím slobody na dvanásť rokov až dvadsať rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1

- a) a získa ním pre seba alebo iného prospech veľkého rozsahu,
- b) vo vzťahu k veciam pochádzajúcim z obchodu s omamnými, psychotropnými, jadrovými alebo vysokorizikovými chemickými látkami, zbraňami a ľuďmi alebo z iného obzvlášť závažného zločinu, alebo
- c) ako člen nebezpečného zoskupenia.

§ 234

(1) Kto neoznámí alebo neohlási, napriek tomu, že taká povinnosť mu vyplýva z jeho zamestnania, povolania, postavenia alebo funkcie,

- a) skutočnosti nasvedčujúce tomu, že iný spáchal trestný čin legalizácie príjmu z trestnej činnosti podľa § 233, alebo
- b) neobvyklú obchodnú operáciu, potrestá sa odňatím slobody na dva roky až osem rokov.

(2) Čin uvedený v odseku 1 nie je trestný, ak páchatel' nemohol oznámenie alebo ohlásenie urobiť bez toho, že by seba alebo blízku osobu neuviedol do nebezpečenstva trestného stíhania.

Príloha č. 2:

Blog J. Šáteka - Vláda slovenskej finančnej oligarchie

V prípade preukázania medializovaných informácií o spôsobe financovania politickej strany SMER a poskytnutej neoprávnenej výhody súkromným osobám by bola miera intenzity porušenia týchto noriem tak vysoká, že oprávňuje požadovať od generálneho prokurátora podať na Najvyšší súd SR návrh na jej rozpustenie a pozastavenie politickej činnosti. Zároveň je treba mať na pamäti, že ak sa politická korupcia odohrávala pred voľbami v roku 2002 (sponzorská zmluva medzi Ľ. Blaškom a F. Flašíkom) a nebola odhalená a páchatelia postavení pred súd, tak tieto praktiky obdobne a určite ešte vo väčšom rozsahu pokračovali aj v roku 2006 a reálne predpokladám, že aj teraz. K čomu vlastne z trestnoprávneho hľadiska realizáciou podozrivého „sponzoringu“ politickej strany došlo?

Ak predstaviteľ politickej strany prijal finančný obnos v objeme 32 milióna Sk, ktorý v zmysle zákona o politických stranách a politických hnutiach (zákon č. 424/1991 Zb.) nezaúčtoval ako príjem z darov (§ 17 ods. 7, písm. b) a tieto peniaze mimo účtovníctva (tzv. čierny fond) použil pre účely financovania svojej politickej činnosti (napr. parlamentných volieb) dopustil sa trestného činu skresľovania údajov hospodárskej a obchodnej evidencie podľa § 125 ods. 1 písm. a, ods. 4, písm. a,b/ (Trestný zákon č. 140/1961 Zb. účinný v čase spáchania činu) tým, že zatajil povinné údaje o závažných skutočnostiach vo výkaze slúžiacom na kontrolu hospodárenia a spôsobil tým iný obzvlášť závažný následok (vyvolal reálne pochybnosti u občanov o čistote politickej súťaže) a porušil osobitnú povinnosť, ktorá mu vyplývala zo zákona o politických stranách a politických hnutiach. Páchatelom hrozil trest odňatia slobody od 1 do 5 rokov, pričom trestnosť tohto zločinu zanikla uplynutím premlčacej doby, ktorá bola 5 rokov t.j. v roku 2007. Predseda politickej strany a ostatní jej funkcionári nemali postavenie verejných činiteľov v zmysle § 89 ods. 9 Tr. zákona č. 140/1961 Zb.. A keďže pre trestnú zodpovednosť verejných činiteľov sa vyžaduje, aby trestný čin spáchali v súvislosti so svojou právomocou a zodpovednosťou, ktorá musí existovať v čase spáchania skutku, potom v danom prípade predseda politickej strany ani iný jej funkcionár či splnomocnený zástupca nebol týmto špeciálnym subjektom a nemohol sa dopustiť trestného činu zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 158 Tr. zákona č. 140/1961 Zb.

Voľby nedopadli podľa predstáv politických predstaviteľov SMERu a ich údajných „sponzorov“ a preto objektívne nemali možnosť tieto osoby plniť dohodnuté personálne obsadenia v štátnych inštitúciách a ani následne nezískali postavenie verejných činiteľov a s nimi spojenú právomoc a zodpovednosť. Pokiaľ sa vyšetrovaním nepreukáže, že Ľ. Blaško odčerpával financie zo svojich obchodných spoločností, ktoré neskôr poskytol politickej strane SMER, a ich výber napríklad doložil

sfaľovanými daňovými dokladmi a týmto spáchal trestný čin podvodu či sprenevery, potom je minimálna šanca zdokumentovať následnými prevodmi a používaním týchto finančných zdrojov predstaviteľmi politickej strany legalizáciu príjmov z trestnej činnosti podľa § 252 Tr. zákona č. 140/1961 Zb. Vo vzťahu k trestnému činu prijímania úplatku a inej nenáležitej výhody podľa § 160a a podplácania podľa § 161a Tr. zákona č. 140/1961 Zb v prvom rade musí páchatel' prijať alebo si nechať sľúbiť úplatok pre seba či inú osobu, ktorou môže byť aj politická strana a to, že „obstará vec všeobecného záujmu“.

Pojem „vec všeobecného záujmu“ nie je obsahovo zhodná s plnením úloh spadajúcich do právomoci verejného činiteľa. Tento pojem je širší a obsahuje plnenie všetkých úloh, na ktorých splnení má záujem celá spoločnosť alebo aspoň väčšia skupina občanov. Obstarávaním vecí všeobecného záujmu teda nepredstavuje len rozhodovaciu činnosť ale aj takú, ktorá súvisí s plnením spoločensky významných úloh. Je evidentné, že pre celú spoločnosť sú takými významnými úlohami voľby poslancov do Národnej rady SR a následne aj prípadné personálne obsadenie funkcií vo vláde SR s možnosťou určiť aj personálne obsadenie v riadiacich a kontrolných orgánoch významných obchodných spoločností s účasťou štátu. V konkrétnom prípade je zrejmé i súvislosť medzi prijatím úplatku a prisľúbenou konkrétnou činnosťou, ktorá má povahu veci všeobecného záujmu (personálne obsadenie funkcií poslanca, člena vlády, člena riadiaceho či kontrolného orgánu obchodnej spoločnosti). Na druhej strane bez poskytnutia úplatku by poskytovateľ nemal možnosť svoje personálne zámery realizovať. Tento trestný čin prijímania úplatku bol dokonaný už samotnou žiadosťou o úplatok, alebo jeho prisľúbením, čiže fáza prípravy bola povýšená na dokonaný trestný čin. Pre dokazovanie teda postačí, ak sa preukáže, že došlo k ústnej dohode, pri ktorej obidve strany prisľúbili určité plnenie, na jednej strane poskytnutie úplatku a na druhej záväzok umožnenia navrhnuť osoby do určených funkcií.

Pre dokonanie tohto trestného činu je irelevantné či k plneniu došlo, alebo dokonca či nastali objektívne možnosti (výhra vo voľbách), ktoré by umožnili realizovať pôvodný zámer. Jeho páchatel'ovi hrozí trest odňatia slobody od 1 do 5 rokov, pričom trestnosť tohto trestného činu zanikla uplynutím premlčacej doby, ktorá bola 5 rokov t.j. v roku 2007. Páchatel', ktorý ponúkol, sľúbil alebo už poskytol úplatok v súvislosti s obstaraním „veci všeobecného záujmu“ sa dopustil trestného činu podplácania podľa § 161a Tr. zákona. Ak tento páchatel' medzičasom zomrel, trestné stíhanie je neprípustné a vec musí byť odložená (Ľ. Blaško). V prípade, že tohto trestného činu sa dopustili aj iné osoby, ktoré poskytovanie úplatku sprostredkovali (uzavreli písomnú dohodu) alebo následne realizovali (mesačne odovzdávali časť úplatku) a prípadne sa vyšetrovaním preukáže, že daný skutok sa stal a spáchala ho konkrétna osoba, potom musí byť trestné stíhanie zastavené z dôvodov zániku jeho trestnosti uplynutím premlčacej doby, ktorá bola 5 rokov, t.j. v roku 2007.

Politické strany a politické hnutia sú v zmysle zákona o dani z príjmu oslobodenými subjektami. Aj z tohto dôvodu, ale najmä preto, že prijatie úplatku je nezákonnou činnosťou a páchatela nemožno nútiť, aby tento úplatok priznal v účtovníctve a prípadne zdanil, nejedná sa o podozrenie zo spáchania trestného činu skrátenia dane a poistného podľa § 148 Tr. zákona. Podané trestné oznámenie predstaviteľmi KDH však nemôže orgán činný v trestnom konaní odložiť len jednoduchým konštatovaním o neprípustnosti trestného stíhania, pretože zanikla trestnosť činu uplynutím premlčacej lehoty. Bráni mu v tom podmienka, ktorú zákon v tejto súvislosti ukladá orgánom činným v trestnom konaní preskúmať a vylúčiť, a to, že **premlčanie trestného stíhania** sa neprerušilo, pretože „páchatel nespáchal v premlčacej dobe úmyselný trestný čin. (§ 87 ods. 3 písm. b). Ak by sa vyšetrovaním zistilo, že páchatel v tejto dobe spáchal úmyselný trestný čin, potom by sa jeho dokonaním začala nová premlčacia doba. Reálne je možné predpokladať, že podozrivé osoby z trestných činov spáchaných v roku 2002 mohli v súvislosti s voľbami do parlamentu spáchať obdobné trestné činy aj v roku 2006 a možno i pred tohtoročnými voľbami.³³

³³ Šátek J.: Vláda slovenskej finančnej oligarchie, blog.sme.sk, 26.5.2010

2 STAV PREMLČANIA TRESTNÝCH STÍHANÍ TRESTNÝCH ČINOV KORUPCIE V ČLENSKÝCH KRAJINÁCH EURÓPSKEJ ÚNIE – HLAVNÉ ZISTENIA A ODPORÚČANIA³⁴

2.1 Hlavné zistenia a odporúčania

Premlčacia doba je zákonom stanovená maximálna dĺžka obdobia, v rámci ktorej je možné podať obžalobu voči údajnému páchatelovi v trestnej veci, respektíve žalobu v občianskoprávnej veci. Premlčacia doba prispieva k spravodlivému a účinnému vyšetrovaniu a súdnemu konaniu a má dopad aj na celkovú spoločenskú stabilitu. Na druhej strane však môže spôsobovať obštrukcie pri trestnom konaní, pretože v praxi zvyčajne zahŕňa i fázu vyšetrovania, napr. v prípade, že bolo vznesené obvinenie voči údajnému páchatelovi, môže byť trestné stíhanie zastavené z dôvodu uplynutia premlčacej doby. Týka sa to najmä korupčných trestných činov, ktoré sa často odhalia až po dlhšej dobe. Ak sú premlčacie doby príliš krátke alebo nedostatočne pružné môžu spôsobiť, že vec bude zastavená. Taktiež to platí v prípadoch cezhraničnej korupcie, kde medzinárodné právne postupy značne spomaľujú priebeh konania.

³⁴ Vybrané kapitoly zo správy Timed Out: Statutes of Limitations and Prosecuting Corruption in EU Countries, Berlin: Transparency International, november 2010. Správa čerpala z národných výskumov vo všetkých 27 krajinách Európskej Únie, pričom zozbieranie údajov prebiehalo na dvoch úrovniach. V jedenástich krajinách (Rakúsko, Bulharsko, Česká republika, Grécko, Maďarsko, Írsko, Taliansko, Litva, Portugalsko, Rumunsko a Slovensko) príslušné národné pobočky Transparency International (TI) vykonali hĺbkové štúdie na danú tému. Vo zvyšných 16 krajinách prebehlo všeobecné zhodnotenie situácie. Zistenia boli predmetom diskusie na stretnutí medzinárodných expertov a predstaviteľov OECD WGB a Úradu OSN pre Drogy a Kriminalitu (UNODC). Výskum zahŕňal všetky trestné činy spojené s korupciou podľa definície Dohovoru OSN proti korupcii ako napr. úplatkárstvo, sprenevera, zneužitie právomoci, neoprávnené obohatenie, obštrukcie v súdnictve a pranie špinavých peňazí. Týkal sa nielen spáchania trestných činov korupcie ale aj spoluúčasti, pokusu či sprisahania na trestnom čine. Medzi korupčné trestné činy bolo zahrnuté aj pranie špinavých peňazí, nakoľko s korupciou priamo súvisí, pretože páchatelia musia tajiť nezákonne nadobudnutý pôvod príjmu a následne ho zlegalizovať. Výskum posúdil závažnosť premlčacích dôb pri aplikácii protikorupčných zákonov v rôznych právnych poriadkoch (trestné, občianske, správne a disciplinárne konania), ako aj v ostatných fázach vyšetrovania a stíhania trestných činov. Možnosť porovnávať údaje medzi krajinami EÚ je však obmedzená, vzhľadom k tomu, že nie všetky zahrnuli tieto trestné činy do svojho národného právneho poriadku. Skutkové podstaty trestných činov súvisiacich s korupciou môžu byť v štátoch EÚ odlišne právne upravené v dôsledku čoho sa mení aj ich lehota premlčania. Správa je súčasťou projektu spolufinancovaného Európskou komisiou.

Všetky relevantné medzinárodné inštitúcie zdôrazňujú skutočnosť, že primerané premlčacie doby sú dôležité na efektívne stíhanie páchatel'ov korupčných trestných činov a z tohto dôvodu vyvíjajú nástroje, ktoré upravujú zákonné ustanovenia v danej oblasti. Pracovná skupina OECD proti podplácaniu zahraničných verejných činiteľov v medzinárodných obchodných transakciách (ďalej v tomto texte len ako „WGB“) a pracovná skupina Rady Európy na boj proti korupcii (GRECO) zahrnuli posudzovanie premlčacích lehôt do mechanizmov hodnotiacich implementácie príslušných Medzinárodných dohovorov.

Dodnes však neexistuje medzinárodná norma upravujúca premlčanie trestných činov korupcie, čo je čiastočne spôsobené aj nedostatočnou poradenskou činnosťou zo strany medzinárodných inštitúcií. Pracovná skupina OECD WGB zdôrazňuje, že nedostatočný prierezový výskum danej problematiky neumožňuje jednoznačne posúdiť či právna úprava premlčacej doby je postačujúca na vyšetrovanie a trestné stíhanie v prípadoch trestných činov medzinárodnej korupcie.

Rámec č. 1: Tangentopoli – ukázkový príklad vplyvu premlčacej lehoty na výkon protikorupčnej legislatívy

Séria vyšetrovaní politikov a verejných činiteľov z Milána a okolia je známa ako kauza Tangentopoli (doslovne "mesto úplatkov") alebo ako kauza „čisté ruky“. Škandál, ktorý vypukol v roku 1992 odhalil rozsiahlu korupciu a nezákonné financovanie strán, do ktorého boli zahrnutí poslanci, ľudia z ministerstiev a podnikatelia.

Po predbežnom výsluchu bolo prepustených na slobodu až 635 ľudí (takmer 20%), z nich až 349 (49%) bolo prepustených z dôvodu uplynutia premlčacej doby. Priamo v trestnom konaní bolo zamietnutých 40% prípadov, z nich 57% na základe inštitútu premlčacej doby, nakoľko súdy nedokázali včas zvládnuť obrovský nápor pojednávania. Z ďalších údajov vyplýva, že zo 4520 osôb vedených Milánskym trestným súdom, 586 (13%) bolo oslobodených z dôvodu uplynutia premlčacej lehoty.

Ďalším dôležitým poznatkom vyplývajúcim zo štúdie je skutočnosť, že väčšina prípadov, ktoré boli ukončené z dôvodu premlčania sa nedostala ani do súdneho konania vzhľadom na to, že prvotná fáza konania - vyšetrovanie nemohlo byť ukončené včas.

Táto správa poskytuje prehľad o inštitúte premlčacej doby v súvislosti s vyšetrovaním trestných činov korupcie v štátoch EÚ. Skúma jej relevantnosť v boji s korupciou, analyzuje problémy pri výkone protikorupčného práva a identifikuje príklady dobrej praxe v krajinách EÚ.

Metodológia pre hĺbkové štúdie ako aj všeobecné štúdie bola vytvorená spoločne s partnermi projektu – centrálou Transparency International a 11 národnými pobočkami v Rakúsku, Bulharsku, Českej republike, Grécku, Maďarsku, Írsku, Taliansku, Litve, Portugalsku, Rumunsku a Slovensku. Údaje boli zozbierané pomocou

súhrnu existujúcich materiálov, dotazníkov a na základe rozhovorov s miestnymi odborníkmi.

Súhrn existujúcich materiálov analyzuje relevantné právne úpravy, akademické práce, hodnotenia a správy medzinárodných inštitúcií ako napr. OECD WGB a GRECO, taktiež štatistické údaje o dĺžke premlčacích dôb, ako aj percentuálny podiel konaní zastavených z dôvodu premlčania. Tieto informácie boli doplnené o názory prokurátorov, sudcov, akademikov a predstaviteľov z ministerstva vnútra a protikorupčných jednotiek ako aj zástupcov občianskej spoločnosti. Národné štúdie, metodológie a súvisiace analýzy sú dostupné na web stránke Transparency International www.transparency.org. Hĺbkové štúdie jedenástich krajín sa nachádzajú na stránkach príslušných národných jednotiek TIS.

Rámec č. 2: Beztretnosť z dôvodu uplynutia premlčacej lehoty

V septembri 2003 litovský sudca zastavil trestné stíhanie, v ktorom boli páchatelia obžalovaní zo sprenevery 2,6 milióna amerických dolárov. V roku 2007 Súdna disciplinárna komisia odmietla disciplinárne potrestať sudcu s odôvodnením, že trojročná premlčacia lehota vzťahujúca sa na disciplinárne konanie uplynula.

2.1.1 Hlavné zistenia

Skutočnosť, že mnohé trestné činy súvisiace s korupciou v krajinách Európskej Únie nie sú potrestané, vyvoláva znepokojenie. Úloha, ktorú tu zohráva inštitút premlčacej doby sa mení v závislosti od krajiny a úzko súvisí s efektivitou a výkonnosťou orgánov činných v trestnom konaní a súdnictva.

Rámec č. 3: Zastavenie vyšetrovania švédskej korupčnej kauzy z dôvodu uplynutia premlčacej lehoty

V júni 2009 švédsky prokurátor Christer van der Kwast zastavil vyšetrovanie zapojenia firmy SAAB do korupčných dohôd týkajúcich sa exportu do Českej republiky, Maďarska a Južnej Afriky. Uvedol, že existujú dôkazy, ktoré jasne naznačujú, že prípad je „z hľadiska systematického prístupu a finančnej výšky veľmi vážny. Ide o niekoľko miliónov švédskych korún, ktoré boli tajne vyplatené do zahraničia a existuje podozrenie, že došlo aj k úplatkárstvu.“

Vyšetrovaním sa zadovožovali dôkazy od polovice deväťdesiatych rokov až po začiatok nového tisícročia. Avšak premlčacia doba neumožnila viesť trestné konanie za skutok, ktorý bol spáchaný pred júlom 2004. Mark Pieth, predseda protikrupčnej pracovnej skupiny OECD vyjadril znepokojenie nad zastavením vyšetrovania. „Vynára sa otázka, či je Švédsko naozaj ochotné naplniť dohovor OECD“ uvedol v rozhovore.

2.1.1.1 Všeobecné zistenia o dôvodoch beztretnosti v korupčných prípadoch

- Nedostatočné odhaľovanie korupcie bolo označené za primárny problém. Korupčné správanie je zväčša výhodné pre zúčastnené subjekty a vo väčšine prípadov neexistuje poškodená strana, ktorá by podala trestné oznámenie. Vzhľadom na utajenosť korupčného správania je jeho odhalenie obtiažne, pokiaľ ho neohlási tretia osoba. Z tohto dôvodu sa poukázalo na nevyhnutnosť nastolenia otázky ochrany tzv. whistleblowerov (ľudí nahlasujúcich korupciu) vo väčšine členských krajín EÚ.
- Nedostatok ľudských zdrojov a odbornej spôsobilosti v súdnictve a orgánoch činných v trestnom konaní predstavujú ďalšiu veľkú prekážku v efektívnom vyšetrovaní a stíhaní trestných činov korupcie. Prípady korupcie sú často ťažko odhaliteľné, vyšetrované a stíhané. Nedostatok kvalifikovaných vyšetrovateľov zaoberajúcich sa prípadmi korupcie a ekonomickej kriminality je prítomný vo väčšine krajín.
- Vo väčšine európskych štátov je súdne konanie zdĺhavé, často spojené s vysokou mierou byrokracie a prehnanými požiadavkami na dôkazné bremeno, čo predstavuje závažné prekážky vo vymožitelnosti protikorupčnej legislatívy. V takýchto podmienkach sú premlčacie lehoty často veľmi krátke a bez existujúcej možnosti na predĺženie premlčacej doby neumožňujú úspešné stíhanie páchatel'ov.
- V mnohých štátoch EÚ prevláda nedôvera v súdnictvo a orgány činné v trestnom konaní, čo vedie k nechote nahlasovať zločiny, čím sa opäť znižujú šance na odhalenie korupcie.

2.1.1.2 Konkrétne zistenia o inštitúte premlčacej lehoty v členských štátoch EÚ

- Niektoré aspekty právnej úpravy premlčacej doby spôsobujú vo vybraných krajinách vážne problémy. Napríklad v Grécku, Taliansku a Portugalsku môže premlčacia doba uplynúť dokonca aj v prípadoch, kedy bol obžalovaný rozhodnutím súdu prvého stupňa uznaný vinným. V Grécku existujú dokonca extrémne zvýhodnené premlčacie doby vzťahujúce sa výlučne na poslancov a členov vlády.
- Premlčacia doba vzťahujúca sa na trestný čin korupcie je vo Francúzsku tri roky. Napriek tomu, že existujú mechanizmy na prerušenie plynutia premlčacej doby, toto krátke obdobie nezaručuje efektívne stíhanie. V Španielsku sú premlčacie doby pre niektoré trestné činy súvisiace s korupciou veľmi krátke (napr. aktívne

úplatkárstvo), zatiaľ čo pre iné trestné činy (napr. pranie špinavých peňazí) možno premlčaciu dobu považovať za primeranú.

- Vo väčšine európskej jurisdikcie má právna úprava premlčacej doby nedostatky a medzery, napr. existencia imunity, plynutie premlčacej doby pri vybavovaní žiadosti o vzájomnú právnu pomoc, pričom práve tieto okolnosti by mali byť dôvodom na prerušenie jej plynutia. I napriek tomu, že výskum nepreukázal, že trestné činy korupcie boli zastavené z tohto dôvodu, je potrebné prijať opatrenia, aby nebránili vo výkone spravodlivosti v budúcnosti.
- Zároveň treba podotknúť, že niektoré jurisdikcie idú dobrým príkladom, napr. uplatnenie premlčacej doby výlučne na fázu vyšetrovania alebo mechanizmy zohľadňujúce špecifickosť jednotlivých trestných činov korupcie.
- Z výskumu vyplynulo, že premlčacia doba výrazne ovplyvňuje vyšetrenie prípadov korupcie v politike a korupciu rozsiahlych rozmerov t.j. prípady zahŕňajúce vysokopostavených politikov a korupciu cezhraničného charakteru, ktorá si vyžaduje medzinárodnú spoluprácu.
- Reformy vo viacerých krajinách EÚ viedli k zlepšeniu právnej úpravy premlčacej doby trestných činov súvisiacich s korupciou. V mnohých prípadoch boli tieto dôvody predĺžené alebo sa naopak sprísnilo dôvody na ich zastavenie či prerušenie. Opačne to bolo v Taliansku, kde reformy umožnili skrátenie premlčacej doby.

2.1.1.3 Nedostatok údajov o trestných konaniach pozastavených z dôvodu premlčacej lehoty

Ako sme uviedli vyššie, súčasťou jednotlivých národných výskumov bolo zozbieranie a analyzovanie štatistických údajov o počte konaní zastavených z dôvodu premlčania. Tieto údaje boli však dostupné len v 10 krajinách z celkového počtu 27 a neobsahovali prípady, ktoré ani neboli otvorené kvôli neskorému nahláseniu alebo také, kde bolo zrejmé, že vyšetrovanie a stíhanie nebude ukončené v zákonnej lehote. Mnohí odborníci sa však zhodli, že reálny počet konaní ukončených z dôvodu premlčania je v skutočnosti oveľa vyšší, z tohto dôvodu tieto údaje nie sú relevantné.

Z dostupných údajov vyplýva, že menej ako 1% vyšetrovaných a stíhaných prípadov je ukončených z dôvodu premlčacej doby, avšak existujú krajiny, ktoré vykazujú výrazne vyššie čísla. V Bulharsku a Maďarsku bolo v posledných rokoch pozastavených 25 až 32 % prípadov vo fáze vyšetrovania. Nie je však zrejmé, či dôvodom bola premlčacia doba alebo nedostatok dôkazov.

Jurisdikcie, v ktorých dochádza k veľkému počtu zastavených trestných konaní z dôvodu premlčania doby vyvolávajú obavy. Nadpriemerne vysoké čísla vykazuje Taliansko – od roku 2005 bolo 10 až 13% súdnych konaní zastavených z dôvodu premlčania, čo znamená, že z 10 procesov jeden skončil pre obžalovaného beztrestne. Na Slovensku v ostatných rokoch dosiahol počet zastavených konaní hodnotu takmer 4%.

2.1.2 Hlavné odporúčania

Mnohí výskumníci a odborníci sa zhodujú na tom, že nedostatky pri procese výkonu práva predstavujú zásadný problém pri stíhaní korupcie a je potrebné ich riešiť. O inštitúte premlčacej doby možno vyvodit' všeobecné závery, no k právnej úprave premlčania treba pristupovať individuálne v kontexte jednotlivých jurisdikcií.

2.1.2.1 Závažnosť korupčných trestných činov treba adekvátne premietnuť do národnej legislatívy

Premlčacie doby sa zväčša určujú na základe závažnosti trestnému činu. Ak chceme, aby bola premlčacia lehota dostatočne dlhá, musia byť trestné činy korupcie vhodne posúdené. Vo Francúzsku je napríklad väčšina prípadov korupcie klasifikovaná ako menej závažný trestný čin a nie ako závažný trestný čin, z čoho vyplývajú krátke premlčacie lehoty (v tomto prípade 3 roky).

Rámec č. 4 Vplyv závažnosti trestného činu na dĺžku premlčacej lehoty

Premlčacia doba, ktorá sa bude vzťahovať na portugalskú kauzu Freeport (súvisiacu so životným prostredím) závisí od toho, ako túto kauzu prokuratúra kvalifikuje. Ak ju kvalifikuje ako „úplatkárstvo spojené s porušením povinnosti, bude sa ňu vzťahovať 10 ročná premlčacia doba. Ak však pôjde o „úplatkárstvo bez porušenia povinnosti“ bude sa naň vzťahovať len 5 ročná premlčacia doba. V tomto prípade by bolo trestné stíhanie zastavené.

2.1.2.2 Premlčacia lehota pre závažné trestné činy súvisiace s korupciou by mala byť 10 a viac rokov

Medzinárodné organizácie pre boj s korupciou odporúčajú minimálne 5 ročnú dobu premlčania, ktorá však v pomalom a neefektívnom súdnom systéme môže byť nedostatočná. Desaťročná premlčacia doba by tak znižovala riziko premlčania komplikovaných korupčných prípadov. Ak by v nich došlo k prieťahom v konaní alebo by išlo o kauzy medzinárodnej korupcie, dokonca aj 10 ročná doba premlčania môže byť nedostatočná, ak nebude obsahovať flexibilné nástroje na zastavenie alebo prerušenie konania.

2.1.2.3 Stanovenie premlčacej lehoty by malo zohľadniť špecifiká prípadov korupcie

Mnohé korupčné kauzy sa odhalia až po niekoľkých rokoch – napr. zmenou režimu, odchodu zamestnanca zo zamestnania. Z tohto dôvodu by premlčacia doba mala začať plynúť od posledného porušenia trestného zákona a v prípade dlhodobého porušovania zákona by rovnako začala plynúť až od ukončenia protiprávneho konania.

2.1.2.4 Premlčacia lehota by mala byť predĺžená v cezhraničných prípadoch korupcie

Vzhľadom na rastúci trend cezhraničnej korupcie by mali lehoty primerane reflektovať časovú náročnosť medzinárodnej spolupráce ako napríklad žiadosť o vzájomnú právnu pomoc, ktorej vybavenie môže trvať mesiace dokonca i roky. V prípade dožiadania o právnu pomoc by premlčacia doba mala byť predĺžená napríklad jej prerušením, čo by viedlo k účinnému trestnému stíhaniu medzinárodnej korupcie.

2.1.2.5 Zamedzenie beztrestnosti politikov a členov vlády

Ak sú údajnými páchatelmi korupčnej kauzy osoby chránené imunitou ako napr. členovia vlády a poslanci, premlčacia doba by mala byť zastavená alebo prerušená na obdobie, kým je daná osoba vo funkcii. Umožnilo by sa tak pokračovať v prípade, keď poslanec alebo člen vlády odíde z funkcie.

2.1.2.6 Neuplatňovať premlčaciu dobu po rozhodnutí súdu prvého stupňa

Premlčacia lehota by sa nemala uplatňovať v trestnom konaní po rozhodnutí súdu prvého stupňa. V opačnom prípade hrozí, že údajný páchatel je uznaný vinným na prvom stupni, no rozsudok nebude právoplatný, pretože lehota uplynie v odvolacom konaní. Taktiež možno polemizovať, či by sa mala premlčacia doba uplatňovať po vznesení obvinenia zo strany súdu.

Rámec č. 5: Dôležitosť evidencie údajov pri tvorbe reforiem

V Portugalsku bolo v rokoch 2004-2008 zastavených len 0,5% prípadov korupcie z dôvodu uplynutia premlčacej doby. Avšak táto hĺstka prípadov sa týkala prevažne káuz, v ktorých išlo a obrovské sumy peňazí a boli v nich zaangažovaní známi politickí činitelia. Z tohto dôvodu je potrebné zmeniť ustanovenia zákona, pretože medzery v ňom umožňujú beztrestnosť práve veľkej korupcie. Tento záver je urobený na základe detailnej analýzy dát zo strany portugalských výskumných inštitúcií.

2.1.2.7 Systematické zbieranie štatistických údajov o vzťahu medzi premlčacou lehotou a beztrestnosťou

Je potrebné zbierať a zverejňovať údaje o trestných stíhaniach zastavených z dôvodu premlčania, aby bolo možné zistiť vplyv premlčacej doby na výkon spravodlivosti pri

všetkých trestných činoch, najmä pri činoch súvisiacich s korupciou. Rovnako dôležité je viesť evidenciu o dôvodoch zastavenia konania, čo by prispelo k identifikácii slabých stránok systému a pomohlo navrhnuť zmeny.

2.2 Slabé stránky a príklady dobrej praxe

2.2.1 Najslabšie stránky

Či už sú premlčacie lehoty dostatočne dlhé a adekvátne na účinné. Stíhanie korupcie a trestných činov spojených s kourpciou závisí od niekoľkých otázok. Existuje úzke prepojenie s celkovou efektivitou súdnictva, ktoré má jednoznačne silný vplyv na to, koľko času je potrebné na vyšetrenie a stíhanie trestného činu. Nedostatok ľudských zdrojov a odbornosť zamestnancov súdu, ktorí vyšetrujú a stíhajú trestné činy korupcie, boli označené ako hlavné prekážky pri presadení protikorupčného zákona v rámci EÚ.

Celkovo k uvádzaným slabým stránkam patrili nasledovné:

2.2.1.1 Premlčacie lehoty nie sú dostatočne dlhé na to, aby zabezpečili účinné stíhanie korupcie

V niektorých európskych krajinách sú premlčacie lehoty príliš krátke na to, aby zabezpečili účinné stíhanie korupcie a trestných činov spojených s kourpciou. Vo Francúzsku relatívna premlčacia lehota stíhania väčšiny trestných činov korupcie predstavuje tri roky. Vo väčšine krajín sa premlčacia lehota rôznych trestných činov líši. V Španielsku sa v niektorých trestných konaniach premlčacia lehota obmedzuje na tri roky. V občianskoprávnom konaní, ako sú napríklad občianskoprávne delikty alebo konania proti štátnej správe, je premlčacia lehota jeden rok po čine, pre ktorý bola vznesená žaloba. To je nesmierne krátka lehota a môže vážne ohroziť možnosť obetí korupcie podať žalobu proti zodpovedným osobám.

V Grécku sú napríklad premlčacie lehoty pre ministrov kratšie než pre bežných občanov. Príslušný zákon, ktorý sa vzťahuje aj na spolupáchateľov, vymedzuje premlčacie lehoty za „trestne stíhateľné činy“ – závažné trestné činy aj prečiny – na päť rokov (absolútna lehota je 10 rokov) počnúc dňom kedy bol trestný čin spáchaný.³⁵ V skutočnosti sa vzhľadom na ustanovenia o imunite proti ministrom nemôže podať nijaká žaloba až dotedy, pokiaľ to neschváli parlament.³⁶ Kvôli tomuto ustanoveniu sa trestný čin vôbec nedá stíhať.

Krátke absolútne lehoty sú obzvlášť problematické: V Taliansku je premlčacia lehota pre väčšinu trestných činov spojených s kourpciou sedem a pol roka.³⁷ Vo Fínsku

³⁵ Zákon 3126/2003

³⁶ Na odsúhlasenie je potrebná absolútna väčšina, po vznesení požiadavky aspoň 30 členmi parlamentu. Takýto súhlas sa musí získať najneskôr na konci druhého riadneho zasadnutia parlamentu, ktoré začalo po spáchaní trestného činu.

³⁷ Okrem sprenevery, prania špinavých peňazí, pasívneho podplácania a korupcie v súdnych konaniach

sa premlčacia lehota dá predĺžiť maximálne o jeden rok. Obdobie, na ktoré sa dá predĺžiť, je príliš krátke na to, aby sa zabezpečilo uzavretie mnohých prípadov.

2.2.1.2 Zahrnutie odvolacích inšancií do trvania premlčacej lehoty môže viesť k beztrestnosti

Mnoho krajín uvádza, že premlčacia lehota beží až do vynesenia rozsudku na prvostupňovom súde. Dĺžku konania odvolacích inšancií neobmedzuje premlčacia lehota. V niektorých krajinách (napr. Nemecko, Grécko, Taliansko, Portugalsko a Slovensko) premlčacia lehota plynie až dovtedy, kým rozsudok nenadobudne právoplatnosť, t.j. premlčacia lehota zahŕňa konania pred apelačnými inštanciami.

V Taliansku a Grécku toto ustanovenie opakovane viedlo k zamietnutiu prípadu po vynesení rozsudku na prvostupňovom súde. V Grécku, ktoré má absolútnu premlčaciu lehotu pre väčšinu trestných činov 8 rokov, existuje veľké riziko, že súdne konanie skončí zbavením obvinenia pri čakaní na rozsudok odvolacieho súdu či dokonca najvyššieho súdu. Okrem toho, kvôli ustanoveniu trestného zákona, má žalobca právo zastaviť trestné stíhanie a zamietnuť prípady čakajúce na prerokovanie, ak má premlčacia lehota čoskoro vypršať.

Nemecko, Portugalsko a Slovensko riešia tento problém inak. V Nemecku, rozsudok prvostupňového súdu prerušuje premlčaciu lehotu až dovtedy, kým nenadobudne právoplatnosť.³⁸ Portugalsko prijalo podobný mechanizmus.³⁹ Na Slovensku akýkoľvek ďalší krok v súdnom konaní, napr. odvolanie sa proti prvostupňovému súdu, prerušuje premlčaciu lehotu, takže začína plynúť úplne nová lehota. Vzhľadom na to, že na Slovensku a v Nemecku neexistuje absolútna premlčacia lehota, súdne konanie po prvostupňovom súde sa *de facto* nikdy nepremlčí.

2.2.1.3 Imunita nie je dôvodom na pozastavenie či prerušenie lehoty

V mnohých európskych krajinách sú členovia parlamentu a vlády chránení imunitou voči obvineniam, ktoré by mohli byť politicky motivované. Pre úspešné stíhanie korupcie a trestných činov súvisiacich s korupciou, ktoré sa týkajú týchto osôb je rozhodujúce, aby bola imunita dôvodom na pozastavenie či prerušenie premlčacej lehoty. Tak to však vo väčšine prípadov nebýva.

³⁸ § 78b (3) CC

³⁹ Obvinenie prerušuje premlčaciu lehotu, ale maximálne na obdobie troch rokov. Od oznámenia o obvinení sa lehota prerušuje a stanovuje dokonca dlhšiu premlčaciu lehotu. Na rozdiel od Nemecka a Slovenska má však Portugalsko absolútnu premlčaciu lehotu, ktorá môže uplynúť z dôvodu pomalého súdneho konania na prvostupňových či odvolacích súdoch.

Rámec č. 6: Krajiny, v ktorých imunita nie je dôvodom na pozastavenie či prerušenie premlčacej lehoty

Bulharsko, Dánsko, Estónsko, Fínsko, Grécko⁴⁰, Taliansko, Litva, Malta, Holandsko, Rumunsko, Španielsko

V Rakúsku je imunita dôvodom na pozastavenie premlčacej lehoty, ale vzťahuje sa iba na samotného zástupcu a nie na všetky ostatné zúčastnené osoby. Podľa nedávneho výkladu nariadenia Ministerstva spravodlivosti, to platí aj keď zástupca je jedným z mnohých účastníkov, napríklad svedok. V tomto prípade sa súdne konanie môže pretiahnuť, ale premlčacia lehota sa prerušuje iba členovi parlamentu, nie všetkým ostatným účastníkom. Vzhľadom na to, že orgány činné v trestnom konaní nikdy nemôžu stíhať zástupcov za trestné činy súvisiace s ich prácou v parlamente (profesionálna imunita) a môžu ich stíhať iba za trestné činy, ktoré sa netýkajú ich profesie, ak špeciálny výbor parlamentu stíhanie schváli (mimoriadna profesionálna imunita), toto ustanovenie môže ľahko viesť k oslobodeniu, ak sa týka zástupcov, lebo premlčacia lehota ostatných strán v konaní jednoducho uplynie.

2.2.1.4 Žiadosti o vzájomnú právnu pomoc nie sú dôvodom na pozastavenie či prerušenie lehoty

Udelenie vzájomnej právnej pomoci (VPP), či vyhovenia žiadosti o vydanie stíhanej osoby si vyžaduje veľa času – niekoľko mesiacov ba dokonca rokov – a môže predstavovať prekážku v účinnom stíhaní trestných činov korupcie pred vypršaním premlčacej lehoty. Niekoľko európskych krajín neuvádza VPP a žiadalo vydanie stíhanej osoby ako dôvod na pozastavenie či prerušenie premlčacej lehoty. Niektoré z nich, napríklad Rakúsko, neuvádza VPP ako zvláštny dôvod na pozastavenie lehoty, ale podľa odborníkov v týchto krajinách to vo veľkej miere kompenzujú iné ustanovenia, ktoré môžu premlčaciu lehotu predĺžiť.

⁴⁰ V Grécku sa stíhanie ministrov pozastavuje na obdobie zasadnutia parlamentu, počas ktorého bol trestný čin spáchaný. Okrem toho je hranica dokedy možno trestne stíhať a ktorá sa vzťahuje na koniec zasadnutia parlamentu veľmi krátka.

Rámec č. 7: Krajiny, v ktorých VPP nie je dôvodom na pozastavenie premlčacej lehoty

Rakúsko⁴¹, Belgicko, Bulharsko, Dánsko, Estónsko, Grécko, Taliansko, Holandsko, Portugalsko, Rumunsko, Španielsko, Slovensko, Slovinsko⁴²

V niekoľkých krajinách existujú aj ďalšie problémy v prípadoch medzinárodnej spolupráce. Dánsko a Belgicko, napr. neposkytnú pomoc, ak ich vlastná premlčacia lehota uplynula, hoci je dané správanie v štáte, ktorý žiada o pomoc, stále žalovateľné. Vzhľadom na to, že premlčacia lehota v Dánsku má 5 rokov, môže to rázne zhoršiť stíhanie trestných činov súvisiacich s korupciou v ostatných krajinách, kde vyšetrowanie môže trvať viac ako päť rokov.

2.2.2 Príklady dobrej praxe

Skôr než samotná dĺžka premlčacej lehoty určuje to, či konkrétny systém premlčacej lehoty dokáže efektívne stíhať korupciu a trestné činy spojené s korupciou skôr súhra dĺžky, dôvodov na pozastavenie či prerušenie lehoty a celková efektívnosť súdництва. A predsa možno z výskumu vyvodíť aj príklady dobrej praxe.

2.2.2.1 Flexibilita na začiatku premlčacej lehoty

V trestnom práve premlčacia lehota zvyčajne začína plynúť dňom, kedy bol prestný čin spáchaný. Mnohé európske jurisdikcie však zaviedli mechanizmy, ktoré sa podieľajú na neskorom zistení prípadov korupcie.

⁴¹ Avšak odborníci a osoby, ktoré robili prieskum, mali pocit, že ostatné ustanovenia kompenzujú to, že žiadosť o VPP nie je dôvodom na pozastavenie alebo prerušenie lehoty.

⁴² Vzhľadom na to, že relatívne premlčacie lehoty sa nedávno zrušili, už neexistujú (takmer) žiadne dôvody na pozastavenie lehoty. Namiesto toho, absolútne premlčacie lehoty sú obzvlášť dlhé.

Rámec č. 8: Mechanizmy, ktoré spomaľujú odhalenie korupcie a trestných činov spojených s korupciou – niektoré príklady z členských štátov EÚ	
Začiatok výpočtu	Krajiny (príklady)
Prebiehajúci trestný čin: výpočet lehoty od posledného spáchania trestného činu	Rakúsko, Belgicko, Česká republika, Estónsko, Francúzsko
Nepretržitý trestný čin: výpočet premlčacej lehoty odo dňa kedy sa upustilo od nezákonnej činnosti	Rakúsko, Bulharsko, Česká republika, Estónsko, Grécko (niektoré trestné činy), Taliansko, Portugalsko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko
Pokus o trestný čin, výpočet premlčacej lehoty odo dňa posledného pokusu	Bulharsko, Česká republika, Maďarsko, Taliansko, Portugalsko
Výpočet premlčacej lehoty odo dňa vzniku následkou	Rakúsko ⁴³ , Bulharsko ⁴⁴ , Česká republika, Litva
Zvláštne premlčacie lehoty pre konkrétne ekonomické sektory alebo konkrétne trestné činy	Grécko, Rumunsko

2.2.2.2 Veľmi dlhé alebo žiadne absolútne premlčacie lehoty

V niektorých jurisdikciách v trestnom práve neexistujú nijaké absolútne premlčacie lehoty. Tam, kde sa tento systém spája s komplexným systémom dôvodov na pozastavenie a prerušenie lehôt a adekvátnymi relatívnymi premlčacími lehotami, existuje veľmi nízke riziko, že sa prípad uzavrie kvôli premlčacej lehote.

Napr. v Rakúsku neexistuje absolútna premlčacia lehota a relatívna premlčacia lehota prichádza do úvahy iba medzi dňom spáchania trestného činu a opatreniami prvého vyšetrovania. Hoci sa minimalizuje riziko, že trestné stíhanie korupcie bude zamietnuté z dôvodu uplynutia lehoty, rovnako sa znižuje účinnosť systému na podporu spravodlivého súdneho konania v primeranej dobe, tak ako uvádza článok 6(1) Európskeho dohovoru o ľudských právach a základných slobodách.

2.2.2.3 Možnosť uprednostniť prípady s blízkym uplynutím premlčacej lehoty

V Portugalsku sa nepremlčia takmer nijaké prípady, hlavne vďaka tomu, že prípady s vysokým rizikom zamietnutia na súde majú prednosť v rámci vnútornej distribúcie a vyšetrovania na prokuratúre a súdnej polícii, čím sa zabezpečuje že *jus puniendi*⁴⁵ štátu sa naplní predtým, ako zákonné obmedzenia súdne stíhanie ukončia. Počet

⁴³ Ak sa dôsledky objavia po ukončení trestne stíhateľného konania.

⁴⁴ V bulharskom trestnom zákone sú účinné a neúčinné (formálne) trestné činy. V prípade „účinných“ trestných činov sa premlčacia lehota počíta odo dňa vzniku následkov.

⁴⁵ Jus puniendi znamená právo štátu ukladať trestné sankcie.

trestných stíhaní ukončených kvôli premlčacej lehote významne poklesol; priemerné percento ukončených súdnych konaní kleslo z 6,8 v rozmedzí rokov 1990 až 2000, na 0,5 v období od roku 2000 do 2007.

Podobné ustanovenie existuje aj v Grécku, ale ešte len musí priniesť dôležité výsledky.

2.2.2.4 Pozastavenie alebo prerušenie premlčacej lehoty, keď páchatel' spácha ďalší trestný čin

V Rakúsku sa premlčacia lehota preruší, ak páchatel' spácha ďalší trestný čin podobným spôsobom počas premlčacej lehoty prvotného trestného činu. Premlčacia lehota sa v takomto prípade ruší aj v niektorých ďalších krajinách. To znamená, že obvinený musí dodržiavať zákon počas celej premlčacej lehoty, aby bolo možné tento prípad premlčať. V takomto prípade sa považuje za primerané, že obvineného nemožno stíhať po primeranej lehote, v ktorej zachovával zákony. V Rakúsku sa tento dôvod na pozastavenie lehoty odzrkadľuje na menšom počte premlčaných prípadov. To tiež znamená, že tých niekoľko prípadov, ktoré sa premlčia, sú prijateľné vzhľadom na to, že páchatel' počas obdobia premlčania dodržiava zákony.

2.2.2.5 Dostupnosť údajov a štatistík

V niektorých krajinách, napr. Maďarsku, Írsku, Lotyšsku a Portugalsku, sú k dispozícii podrobné štatistiky. Majú mimoriadnu hodnotu, ak poskytujú informácie nielen o počte súdnych konaní, ktoré sa premlčia, ale aj o dôvodoch zamietnutia prípadu, tak ako v prípade Portugalska. V Írsku sú štatistiky o prípadoch, ktoré neboli trestne stíhané, jednoducho dostupné na webových stránkach najvyššieho štátneho zástupcu. Dostupnosť a ľahký prístup k dátam je veľkou pomocou pri určovaní a riešení slabých stránok.